



A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten hazhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

### Gróf Cavour.

Olvasóink bizonyosan kíváncsiak lesznek, azon férfiu arczvonásait és életírását ismerni, a kinek neve mindannyiszor szemünk elé ötlük, a hányszor valamely hirlapba tekintünk.

Cavour Kamill, a híres szárdinai miniszterelnök, született Nizzában 1809-ben. Atyja a polgári rendhez tartozott, gabona-kereskedő volt s a kincstár részére tetemes szállítványokkal levén megbizva, igen meggazdagodott.

Az ifju neveltetése egészen a polgári szokások szerint történt, azonban nagyratörő tehetségei korán feltűntek. Különösen pedig a nemzetgazdaszat tudományában tön nevezetes előhaladást és a statistikai ismeretek iránt mindig előszeretettel viseltetett. Iskoláit elvégezvén, két évig lakott Franciaországban és Angliában, holott is dicsérendő szorgalommal tanulta az alkotmányos élet minden viszonyait.

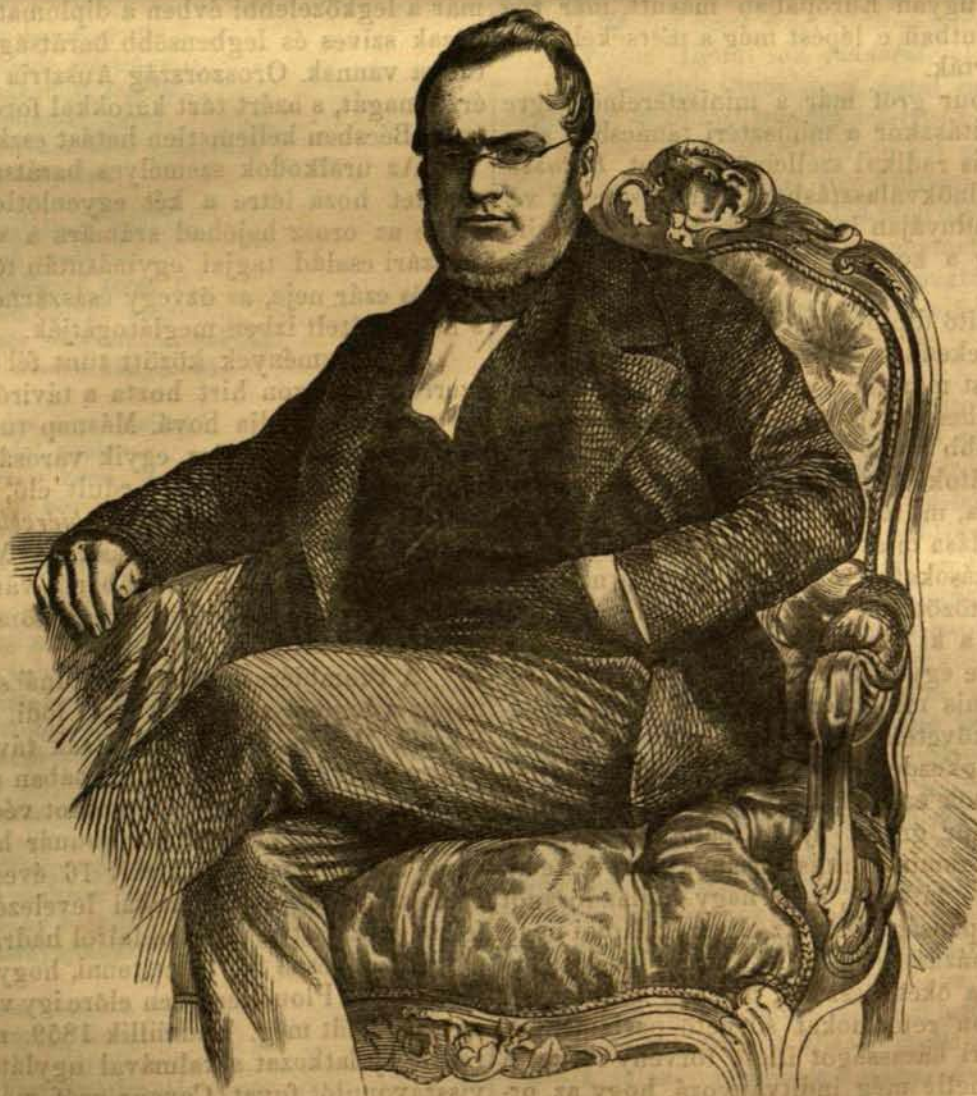
Ez időben történt, hogy atyja grófi rangra emeltetett. Ennek következtében az ifju számára a politikai pályán is a legszebb kilátások nyíltak. Azonban haza érkezvén utazásából, hamar észrevehető, hogy az akkorában még egyáltalában nem szabadelvű piemonti kormány rendszere alatt vezéreszméit, miket Angliában szívébe oltott, ott hon legkisebb haszonnal sem veheti alkalmazásba. Ez okból átköltözött atyjának jószágára, mely a Ticino folyó jobb partján, az ugynevezett Lomellinai tartományban feküdt; itt gazdasággal foglalkozott, gyarapítá

tudományos ismereteit, a politikába pedig nem avatkozott s egyáltalában nem tartozott azok közé, kiket az akkori szárdinai kormány *veszedelmes egyéneknek* nevezett.

Még az 1848-ki zavaros év s a kétszer egymásután kitört háboru sem vonható el őt kedvencz foglalatosságától, az okszerű gazdálkodástól. Azonban a *novarai* csata után, a midőn Károly Albert király trónjáról lemondott s Piemont saját kárán elismerni kényszerült, hogy a már két ízben megpróbált uton Olaszország fenálló területi viszonya ellen mit sem tehet, Cavour Kamill gróf épen akkor kapott kedvet a politikára, a midőn mások e térről végkép visszavonulni kényszerülének.

A 40 éves, éretts megállapodott nézetű férfi, a ki szerzett tapasztalatai mellé még tetemes vagyont és befolyást is a mérlegbe vetheté, azonnal részt kezdte venni a vitákban, és szakértő s gyakorlati tanácsaival hasznos szolgálatot tön hazájának.

Mindemellett első rangu szónoknak nem lehet őt nevezni. Hangja éles, kellemetlen, sértő, csaknem rikácsoló. Ha hirtelen kell valamire felelnie, rendesen a legjavát elhagyja annak, a mit mondani akart. Ellenben, ha ideje van, s elkészülve léphet a szószekre, ritkán történik, hogy ellenfeleit az ész okaival le ne győzze. Ilyenkor vérig veséig ható gunt és élceket szór megtámadóira. Külsőjét tekintve leginkább hasonlít egy igen gazdag s kényelemben és bőségben nevedett bankárhoz. Gyakran, ha k



GRÓF CAVOUR, szárdinai miniszterelnök.

székében ül, oly kényelmesen vágja magát a puha párnák közé, mintha más gondja nem is volna e világon, mint hogy ebéd után magát jól kipihenhesse. Azonban, ha a vita folyama alatt oly szó találja fülét megütni, a mire valami csipőset tud mondani, azonnal megvillan szemé, s ellenfeleit már mozdulataival zavarba hozza.

1850-ben Massimo d'Azeglio marquis és miniszterelnök Cavour grófot a kereskedelem s földművelési miniszterium tárczájával kínálta meg. Viktor Emánuel király meglepetve hallá kormányja fejének ezen ajánlatát s mondá: „Vigyázzon marquis, mert ezen ember egykor önt és társait eltaszítandja a kormány rudja mellől.“ Azon év okt. 11-én Cavour gróf, mint kereskedelmi s földművelési miniszter letévé hivatalbeli esküjét a király előtt.

Cavour grófnak még az országban is sok ellensége van, azonban a piemonti kereskedelmet illető érdemeit még eddig senki sem tagadhatta el tőle. Teljes szívből és lélekkel s tiszta meggyőződésből a különféle javítások behozatalához fogott. Elvénél fogva a szabadkereskedés tanait vevé alkalmazásba, s ezáltal Angliát végkép megnyeré. Fáradozásainak eredménye még a legvérmesebb várakozást is tulszárnyalá, mert a selyemtenyésztés és feldolgozás mellé most még a gyapotfonást is behozván, a legközelebbi év kimutatása szerint az ország 160 millió frankkal több értékű árut vitt külföldre, mint azelőtt.

1851-ben a király e kedvenczét a kereskedelmi tárca megtartása mellett egyszersmind pénzügyminiszterre nevezé ki. Az ország pénzügyi helyzete látszólag kedvezőtlen volt, mert a költségvetés, hol 30, hol 40 millió franknyi hiányt tüntetett fel évenként. Négy év alatt az államadósság 150 millió frankkal szaporodott. Azonban ezen összeg, mely Piemont szűk területéhez képest igen tetemes, a legnagyobb részben gazdagon gyümölcsöző beruházásokra és javításokra fordított. A vasutak tündéri gyorsasággal jöttek létre, a tartományt minden irányban távirdai sodronyok futák végig.

Ezzel együtt a reformok más téren is kezdetüket vevék. *Siccardi*, a vallás és közoktatási miniszter előterjeszté a saját nevével nevezett törvényjavaslatot, melynélfogva a papság úgy a polgári, mint a büntető perekben a világi törvényszékek bíraskodása alá rendeltetett. Ily rendelkezés ugyan Európában másutt már rég foganatba van véve, de Piemontban e lépést még a mérsékeltek is igen veszedelmes ujításnak tarták.

A következő évben Cavour gróf már a miniszterelnökségre vágyott. A parlament megnyitásakor a miniszteri tanácsban sürgeté, hogy a kormány az igenis radikál szellemű követet, *Ratassit* pártfogolja a követkamarai elnökválasztásban. A miniszterek véleménye két felé ágazván, mindnyájan lemondtak, de a király újra Massimo d'Azegliot bizá meg a kormány alkotásával, s Cavour gróf kimaradt.

Ugy látszik, hogy e számító diplomata csakis azt várta, hogy népszerű ürügy alatt megmenekedhessék az annyi megtámadásnak kitett kormány köréből, s most már mint szabad és független ember kénye kedve szerint kezdhessé a politikai világban a kártyát keverni. Tudta, hogy előbb-utóbb ismét feljövend szerencsecsillaga; azért mindenek előtt hű barátokat és szövetséges társakat keresett. Testvér-bátyja által tudta, mi történik még mindig hatalmas papi körökben. *Ratazzi* pártolása miatt megnyerte az ügyvédek és polgárokat. Titkostanácskozásokat tartott az Olaszország más tartományaiból Piemontba átköltözött menekvőkkel, sőt levelezésbe elegyedett még Mazzinival is, a ki (azon időben) Olaszországot a köztársasági formák által vélte egyesíthetni.

Azonban d'Azeglio marquis miniszteriuma soká nem tarthatott. A közvélemény erősen követelé, hogy a kormány az időközben meghalt *Siccardi* által megkezdett ösvényen tovább haladjon, a mérséklett elvű miniszterelnök ez okból a parlament előtt meg nem állhatott, s a király Cavour grófot újra a palotába hivatá s mint pénzügyminisztert, egyszersmind miniszterelnökké nevezte ki.

Cavour gróf, mint eleinte látszott, nem nagy hajlandóságot mutatott, komolyan fellépni a papság ellen. Az ellenzék lapjai nagy zaj közt követelék, a polgári-házasságról szóló törvényjavaslat behozatalát. Cavour gróf hagyta őket beszélni, míg egy szép reggel azzal lépé meg a minden áron reformokat sürgető parlamentet, hogy nemcsak a kívánt polgári házasságot illető törvény-tervet a ház asztalára tevé, hanem e mellé még indítványozá, hogy az országban levő szerzetes rendek, a mennyiben azok nem a neveléssel vagy a betegek ápolásával foglalkoznak, *eltöröllessenek!*

Ez több volt egyszerre, mint a mennyit még a legszélsőbb pártbeliek is elérni remélhettek volna. Azonban nagy többség gyűlt össze a kormány körül s az előterjesztett javaslatok, a papság minden erőfeszítése ellen, *elfogadtattak*. E határozat által Piemontban 31 szerzetes rend, s összesen 334 kolostor megszűnt létezni. Leirhatlan azon izgalom, mely e törvény végrehajtásának alkalmával keletkezett. Azonban ügyesen volt a dolog rendezve, mert a kolostorok elkobzott javainak jövedelme, mely évenként 17 millió frankra rugott, egészen és kizárólag a falusi lelkészek jobb díjazására rendeltetett. Az érsekek és püspökök zajongtak, a római pápa a kisebb exkommunikációt hirdeté ki a törvény szerzői és végrehajtói ellen, azonban a kisebb rendű papság annál inkább csatlakozott a kormányhoz s azzal szent volt a béke.

Cavour gróf eddigi tettei jobbjára csak Piemont területére szorítkoztak. A miniszterelnök, a ki otthon már Olaszország nagy államférfiai közé számíttatott, Európa többi tartományaiban csak kevésé volt ismeretes.

De nemsokára a külföldi diplomatiában is nevezetes szerepet kezdé viselni!

Ugyanis 1855-ben folyván a keleti háboru, a nyugati hatalmak mindenféle szövetségeseket kerestek. Az angol és francia követek a többi között bejárták Nápolyt és Turint is. Amott tagadó választ kaptak; ellenben Cavour gróf örömet írá alá a szerződést, melynélfogva 15,000 piemonti hajóra szállott s részt is vett Szebasztopol ostromában. Miklós czár, a midőn Piemont hadizenetéről értesült, a legkeserűbb fájdalmat tanusító körlevélben panaszkodott Viktor Emánuel király ellen, a kit soha sem tettel, sem szóval meg nem sértett.

1856-ban, a párisi békekötés alkalmával, Piemont gazdag *szellemi* gyümölcsöt aratott. A nyugati kormányok ugyanis innen-fogva Szárdiniát oly hatalomnak tekinték, mint a melynek joga van Európa nagy tanácsában ülni és szavazni. Az aug. 8-ki híres ülésben Walewski gróf külügyminiszter, a megállapított tanácskozási rend ellen Olaszország ügyeit szönyegre hozá, azonban eredménytelenül, mert a többség e kérdés tárgyalásába nem ereszkedett.

Mindemellett a viszonyok hatalma úgy hozá magával, hogy már a legközelebbi évben a diplomatikai békét, az illető uralkodóházak szives és legbensőbb barátsága követte. — E fordulat okai tudva vannak. Oroszország Ausztria politikája által mélyen sértve érzé magát, s azért tárt karokkal fordult Turin felé, ha tudta, hogy azzal Bécsben kellemetlen hatást eszközölhet.

Az uralkodók személyes barátsága csakhamar feltűnő jelenségeket hozá létre a két egyenlőtlen államban. Szárdinia átengedte az orosz hajóhad számára a villafrancai kikötőt, s az orosz császári család tagjai egymásután tőnek látogatásokat Turinban. Miklós czár neje, az özvegy császárné mai napig is Nizzában lakik, s fiai ismételt ízben meglátogatják.

Ily előzmények között tünt fel az 1858-ik év késő ősze. Egyszerre csak azon hirt hozta a táviró, hogy Cavour gróf elutazott, de senkisé tudja hová. Másnap tudomásul jött, hogy Szárdinia miniszterelnöke Sveicz egyik városán utazott keresztül. Még egy pár más város neve is fordult elő, miglen mindennek napfényre kelle jöni. Cavour gróf *Plombièresbe* utazott, a hol azon időben Napoleon császár fürdőt használa. Mindnyájan emlékezhetünk rá, mily hatást okozott Európában a váratlan látogatás, s ezen percztől kezdve mindenki mintegy ösztönszerűleg érzé, hogy nagyszerű háboru közeledik.

A Plombièresben tartott tanácskozások menetét mind e mai napig a legmélyebb titok leple fűdi. Hanem az eredmény előttünk fekszik. Még mielőtt valaki csak távolról gyaníthatta volna, mily ürügy alatt kezdődhetik Európában új háboru, Franciaország kötelezé magát arra, hogy Piemontot védelmezni fogná, ha Ausztriától megtámadtatnék! 1859-ben január hóban Napoleon herceg nőül vevé Viktor Emánuel király 16 éves leányát, Klotild hercegnőt. Franciaország diplomatikai levelezést kezdett Olaszország ügyei felett, s ezalatt minden oldalról hadra készülének.

Bizonyosan fel lehet tenni, hogy a mi körülbelül két év óta történik, az Plombièresben előre így volt tervezve. Cavour gróf csak egyszer ijedt meg. Tudniillik 1859. marc. 5-én, a midőn egy elhíresült nyilatkozat alkalmával ugylátszott, hogy Napoleon császár visszavonulót fuvat. Cavour gróf másnap rögtön Párisba sietett s néhány nap mulva már a távirdán visszaizenheté barátinak, hogy: „minden jól van.“

Cavour gróf erélyét a hadkészületek alatt barátjai és ellenségei elismerik. Annál nagyobb megütődést okozott Európában a sardiniai miniszterelnök azon eljárása, hogy béke idején, a szomszéd államból átfutó katonai szökevényekből zászlóaljkat alakított.

Kiütvén a háboru, Cavour gróf egy pillanatra háttérbe szorult. A közönség tekintete a harcmezők felé fordult, s ekkor a legfinomabban kidolgozott diplomatikai okirat sem ért egy lövet puskaport.

Tudjuk, hogy a mindkét részről temérdek vérbe kerülő hadjáratot rögtönzött béke követé. Cavour gróf elégedetlen volt az eredménnyel, vagy legalább követte a Plombièresben kiczirkalmazott tervet, s a miniszteriumból kilépett.

Fél év múlva, a midőn Franciaország nem engedé meg a zürichi béke határozatainak végrehajtását, újra fordult a koczka, s Cavour gróf megint helyén áll, királya oldalánál.

A legutóbbi időkben egymást érő nagyszerű látványoknak vagyunk tanui. Viktor Emanuel király fényes ünnepélyek között utazza be különböző utakon szerzett birtokait, s azalatt otthon, Genuában egyik tábornoka hadjáratot kezd a nápolyi királyság ellen!

Cavour gróf fényes nappalának delén áll! de azért még halani sem akar megállapodásról, mert a király és minisztere el vannak határozva, hogy vagy mindent kivivnak, vagy mindketten végkép megbuknak. Ily nagyszerű dráma foly e pillanatban előttünk, s Cavour gróf abban ügyes, de a fenálló diplomatikai szokásokkal ellenkező, merész szerepet játszik.

## Ossliáni árnyak.

1857.

Most értem már, mit Ossian dalol,  
A ködben bolygó hősök árnyait;  
Kik elnéznek a gyász idők fölött  
S megkönyezik a mult nagy napjait,  
Most értem már, mert köztünk élnek ők,  
Minden lépten találkozom velök.

A rongált kastély borongó ura,  
A zárdákba menekült szerzetes;  
A börtönökből szabadult fogoly,  
A koldus, ki alamizsnát keres;  
S kik nem szokott kezekkel szántanak:  
Megannyi ossliáni árnyalak!

S kiknek fején széttépett koszoru,  
A lant s a szószék avatottjai,  
E tört szívü, e hallgató sereg:  
Nemde a mély köd bolygó árnyai?!  
Halvány arczuk oly sokat mond nekünk, —  
Elbúvunk tőlök s némán könyezünk.

Oh megható, csodás kor e miénk!  
Kikről késő századok szólnak,  
A történet eljegyzett hősei,  
Mint vérző árnyak, köztünk bolyganak.  
Kézet szoritunk, beszélünk velek,  
Minden szavok egy szent emlékezet.

Mért nem vagyok én rajzoló-művész,  
Mért képöket nem örökíthetem!!  
Felgyulna lelke a szent mű alatt,  
A csillagokba mártán ecsetem —  
Hogy kik hiven szolgálták a hazát,  
Ismerjek meg a késő unokák!

Ugy sem birják már a nehéz ködöt,  
Szállnak — szállnak rendre a sirba le,  
Itt is, ott is kidől egy-egy dicső,  
Kikben él még a multnak szelleme, —  
Kik a történet arany fonalát  
A maradéknak átalnyujtanák.

Oh nem övök, nem többé a jelen,  
Mely anyagot, nem szellemet becsül;  
Hol álltak egykor, elsülyedt a tér —  
És annyi érdek, menthetetlenül!  
Csak egy maradt fenn, a szüz becsület,  
Törhetlen fényben a romok felett! — Medgyes Lajos.

## Széchenyi arczképe.

Egy kis történetkét beszélek el a nagy *Széchenyi István* arczképeről, — egy megtörtént esetet, mely megérdemli, hogy feljegyezzük.

E napokban Tordáról az alig egy rövid negyed órányi távolságra eső Keresztesre akartam kimenni, még pedig gyalog, mert a szekereimet még délelőtt elküldöttem volt haza.

A gyaloglás a belvárosból egészen az Aranyos hidjáig ment, a hogy ment, hanem ott aztán már megelégettem, s nagyon szerettem volna, ha egy történetesen arrafelé menő szekér felvesz, s megment a portól s fáradtságtól.

A hidnál megállottam s vártam példás békétüressel egy negyed óráig, ekkor aztán jött csakugyan egy tisztesarczu öreg ur, jó két szürkével, kényelmes kocsin.

Féltettem minden szerénykedést s megszólítám.

— Egy szívességre kérném fel önt, uram!

Az öreg ur megállította kocsiját.

— Nem lenne ön olyan jó, hogy engemet a szomszéd helységig elvigyen?

— Kész örömmel, felelt az öreg ur, s azonnal helyet csinált maga mellett az ülésen.

Én persze nem vártam, hogy sokáig kinálgasson, hanem felültem s haladtunk odább.

A zsebemből egy csomó ujság lóggott ki, mindenikben gyászkeret közt hirdetve az országos csapást, a kipótolhatlan veszteséget, hogy *Széchenyi István meghalt*, hogy:

„Pusztább az ég egy fényes csillagával.

A nap egy hó sugárral hidegebb;

Egy arannyal gazdagabb borult jövődönk,

Egy sebbel szívünk, mely be nem heged!”

Az öreg ur megpillantván zsebemben a lapokat, azt kérdezte tőlem: „Mi ujság a nagyvilágban?”

— Széchenyink gyászese leírásával vannak telve, — alig merek már olvasni belőlök, mert valahányszor e szavakat látom leírva, hogy „*a drága életnek vége van*“, mindannyiszor megpendül lelkem mélyében az a hur, mely a legszomorubb, a legfájóbb hangot adja, s ez pedig mindig azt a kérdések kérdését juttatja eszembe, hogy: *Ki fog most már ő utána következni?* — ez a kérdés pedig olyan véghetetlenül sok *gondolni* valót ad nekünk

— Bizzunk jövőnkben, fiatal barátom, az az Isten, a ki oly gondosan örködött mindig felettünk azon válságos percekben, midőn egy vihar el akart bennünket sodorni; bizonyára most is lát bennünket, s kárpoztást fog küldeni valami uton veszteségünkért.

— Csak ne lepett volna meg oly váratlanul veszteségünk híre!

— Ha valakit, — úgy engemet bizonyára váratlanul lepett meg, — s azon órát, melyben megtudám, hogy Széchenyi István meghalt, soha soha nem fogom elfeledni. Erre vonatkozólag egy kis történetkét beszélek el önnek.

— Ugyan kérem.

— Van nekem otthon a szobámban egy Széchenyi-arczképem, ezelőtt tizennégy évvel épen azon szegen és azon helyen függött, a melyiken és a hol most van az íróasztalom felett. A kép bizony nem valami remek munka, mert a boldogult grófhhoz jobban is hasonlíthatott volna; hanem én előttem azért mégis nagyon kedves kép volt, egyrészt azért, mert én teljes életemben a legnagyobb tisztelője voltam Széchenyinek, másrészt pedig azért, mert a képet egy igen kedves emberemtől kaptam. — A mult hetekben egy nap néhány környékünkbeli birtokos volt nálam ebéden. A délelőttet nagyon kedélyesen töltöttük el, elbeszélgettünk sok mindenféléről, jelenünk, jövőnkéről, közbe közbe aztán megemlékeztünk a multról is. . . . . Egyszer az egyik vendégem azt kérdi hogy: *járatok-e ujságot?* — „Még pedig hármát — felelém — Pesti Naplót, Wanderert, s Vasárnapi Ujságot, de még nem hozattam el a postáról, hanem tüstént lóra ültetek valakit, s két óra múlva itt lesz.“ A legényem öt perc múlva már utban volt a városba a lapokért. Mire visszatért az ujságokkal, addig mi is elvégeztük az ebédet, s újból az én szobámba gyültünk egy pipa dohányra. A mint az én szeles legényem benyit hirtelen a szobába, a kinyitott ablakon át léghuzam támadott, s az íróasztalom felett függő Széchenyi István arczképe, négy szomszédja közöl (*Deák, Eötvös, Jókai és Arany János*) leesik a falról egyenesen a nagy ólom tintatartóra, s a szó szoros értelmében *összetört*, s az üveg darabjai megszagatták a képet mindenütt. Bánkódni már késő volt felette. Mindössze is magamat

hattam, hogy a régi elavult keskeny szalag helyett, mely a képet tartotta volt, miért nem tettem jobbat. A legényem jónak látta, a lehető leghamarább összeszedni az üvegdarabkákat, az üres ráával, s elkotródott, nehogy eszembe jusson őt is okozni a kép leeséséért.

A hozott lapok közt egy levél is volt. A czimiratról azonnal felismertem a fiam irását, hanem a pecsétje, sehogyszem tetszett nekem, mert *fekete* volt. E perczen valami rég nem érzett baljós-  
lat támadta meg lelkemet. Alig mertem a levelet felbontani. Vendégeim gondolkodva pipáztak, mert a mint a levelet kezembe vettem, félbeszakadt a beszéd.

A levelet végre felbontám. — Csak annyit irt benne a fiam : „ . . . . A tegnap estve érkezett telegráfi tudósítás azon gyász-  
hirt hozá, hogy a legnagyobb magyar, gróf Széchenyi István april 7. és 8. dika közötti éjjel elhunyt Döblingben . . . . . !“ Két ne-  
héz, két fájó könyecsepp omlott ki szememből e hirre . . . . . Hat-  
vanegy éve, hogy élek már, de nem emlékezem, hogy könyeztem  
volna valaha mostanáig; pedig elhiheti nekem, édes öcsém uram,  
hogy ez alatt az idő alatt nekem is volt, *kit és mit megsirassak*. A  
levelet oda nyújtottam vendégeimnek, szóltanul olvasta el minde-  
nik, azután lekiáltott kiki a kocsisának az udvarra, hogy fogja-  
nak be, mert haza kell innen menni. . . . .

Egy negyedóra mulva egyedül maradtam szobámban.

A kisebbik leányom a szomszéd teremben odaült a zongorája mellé, s elkezdte azon játszani azt a népdalt, mely így szól :

„Rég veri már a magyart a teremtő,  
Azt sem tudja, mi lesz már a jövendő!“

A zongora mélabus hangjai olyan tisztán áthang-  
zottak a szobám falán ke-  
resztül. Azt az érzést pedig,  
ami e perczen egész lelkem  
valóját átjárta, nem kívánom  
soha soha többé átérezni.

— S az arczépből mi lett? — kérdém.

— Összeállítottam ismét,  
s most újból a régi helyére  
tettem fel.

\* \* \*

Mire az öreg ur ezt a rö-  
vid történetkét elbeszélte, ad-  
dig épen Keresztesre értünk,  
hol én leszállva, megköszön-  
tem az öreg ur szivességét, ő  
pedig tovább haladt M. Vá-  
sárhely felé. *Papp Miklós.*

### Fehérhegységi utliképek.

(A CSALLÓKÖZI UTLIKÉPEK IRÓJÁTÓL.)

Második rész.

Lefelé Szakolezától Dévényig.

(Vége.)

Végre utunk végén állunk. Még csak két hely a hon véghatá-  
rán : *Dévény* és *Dévény-Ujfalu* igényli figyelmünket. Az utóbbi,  
mint a Bécs-Pesti vasut végső magyarországi állomása, jelenben a  
németben Magyar-Ujfalu új név alatt ismeretes már. Másképp bi-  
zony „új“ neve daczára is régi fészkek szintén; ámbár mai lakossága  
egyike a legújabb horvát gyarmatoknak, minők a határon túl is  
Ausztriában, az utolsó török pusztítás után megszállítottak. A  
sziklás hegyereszkedés végormain állanak még régi vára végső  
romai. Az egész már csak egy erős faloldalból földalatti casamatá-  
ból áll; mellette azonban lejjebb épen maradt kerek tornyai egyike  
is látható, most gazdasági raktáru alkalmazva. A történet épen  
semmit sem tud róla; a hagyomány valami régi zárdát emleget  
bizonytalanul. Valószínűleg a falu alatti közvetlen átjárását a Morva  
folyón védhette mint erőd. Átellenében Savojai Jenő herczeg

egykori Schlosshofi palotája áll, most a császári lakok egyike.  
Utóbbi időben itt fogadta mindig az országba érkező királyt az or-  
szággyűlés küldöttsége.

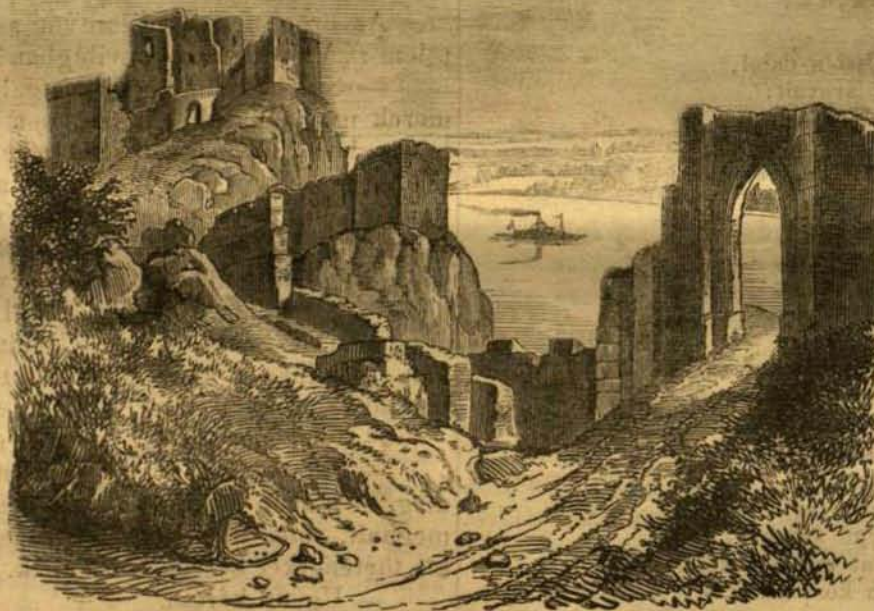
Innenső részen a falu megett híres Homokhegye áll, ősalat-  
maradványok és kagylók keresett lelhelye, gyakran ismértetve és  
látogatva természetbuváraink által. Itt tört át — mondják ők, és  
mi csak is szavukra hiszszük, — a fenébb vázolt őstenger-medén-  
czének víztömege, s ezen *Porta Istri*, a Duna és Morva torkolatá-  
nak egyik főátszakadási pontja volt; akkor torlódott a kifolyási  
nyílás felé mind ezen sok ősholmi : az *ostreák*, *pectenek*, *echinu-  
sok*, *otodusok*, *oxyrrhinok* stb. mindenféle nemei. Elég, ha ebből  
látszik, miszerint a természetbuvárok classicus helye. De ki hinné,  
az lön még nekünk régiségbuvároknak is egy idő óta. Mit az előbbi  
jó urak buzgó ásásaik közt észre sem vettek, azt nekünk jutott egy  
két év előtt az első közt feltalálni. A hegy egész lapos teteje, pla-  
teau-ja, a mint a vizmosás által oldalai mindinkább leszakadnak,  
határozott hamurétegeket s e közt szenet, félig égett farakatokat  
kezdett előmutatni a televényföld alól előtűnő szélein; majd csak  
csereparabokat is kezdettek hullatni mindenfelől. A java ezek-  
nek is ugyan már rég lehullhatott, mert a hegytető már meglehe-  
tősen félig lecsuszott; de legalább mégis néhányat hirmondóul  
kaptunk, a bővebb vizsgálat pedig kétségtelemné tette, hogy a hegy  
tetején pogány temető volt, a mennyire így nevezhető t. i. azon

hely, hol a halottak testei  
előbb elégettettek, majd ha-  
mujok hamvvedrekben vagy  
egyszerűn fazekakban elása-  
tott. A durva mivű töredékek  
nyilván a római, itt közel a  
határon tanyázott népnél sok-  
kal műveletlenebbre, sőt a  
műveltség legalsóbb fokán  
levőre gyaníthatnak. Ámbár  
Bél e helyt csakugyan egy-  
kori római emlékkövek talál-  
mányáról is tudósít. De való-  
színű, hogy midőn a rómaiak  
ezen barbár szomszédjaikat  
innét is kitúrták, emelték  
följök emléköket; avagy  
hogy vice versa megfordítva  
is állhat; mert az megtörtént,  
hogy végre is csak megint  
őket túrták ki. Most mi tur-  
juk egyik és másik marad-  
ványait; természetbuvár kol-  
légáink pedig még mélyebben  
turkálnak egész a világterem-  
tési őslényekig.

A hegy így tehát már  
többszörös tekintetben érde-

kes, mint ősalatcsontok s ősemeri műveltség maradványi lelhelye.  
Azóta, hogy az utóbbira rájöttünk, a falugyerközczei is a hegy aljá-  
ban kettős kereskedést nyitottak a bűvár látogatók számára, épen  
mint Tihanyban a kagylókkal és viszhanggal, úgy itt is egy közök-  
ben *pectenculus*, madárnyelv stb. kagylókat, a másokban csere-  
peket — ha épen a hegyen nem találunk, a szemetdombról fölszedve  
— kínálgatnak a vevőnek. Hogy a fűvészeknek is jusson valami,  
miután a földész palaeontologusok s a római meg barbár régész —  
archaeologusok ki vannak elégitve, megsugjuk nekik, hogy a Ho-  
mokhegy felett levő *Köbeli* csucson egy különös unicum diszlik;  
nevét meg nem mondjuk — mert épen hamarjában eszünkbe  
nem jő.

Maga a hegy, *Köbel*, a szláv patriotáknál, szintén nem tudom  
mért, igen nagy tiszteletben áll. Mig nevét a németben *Kogl*, csucs  
jelentéssel magyarazzák, addig amazok háttas, bordás alakjától *ko-  
bilo* azaz kanczának értelmezik. Gondolom mindegy. A régi szláv  
dicsőség eszméje sajátlag az e hegy alatt fekvő *Dévényi* híres szik-  
lavárhoz tapad. (Lásd a fentebbi képet.) Ezen kegyeletre, ki hinné,  
pedig hasonló sokszor megesett már, valami régi krónika félreér-  
tett helye adott alkalmat. úgy tudom, mert egyszer fáradságot vet-  
tem magamnak nyomára járni. Ez egyszerűn beszél, hogy a Ma-  
rahán nagyfejedelmeknek Ratisláv stbinek székhelye *Dewin* volt. S ez



Fehérhegységi utliképek : Dévény vára.

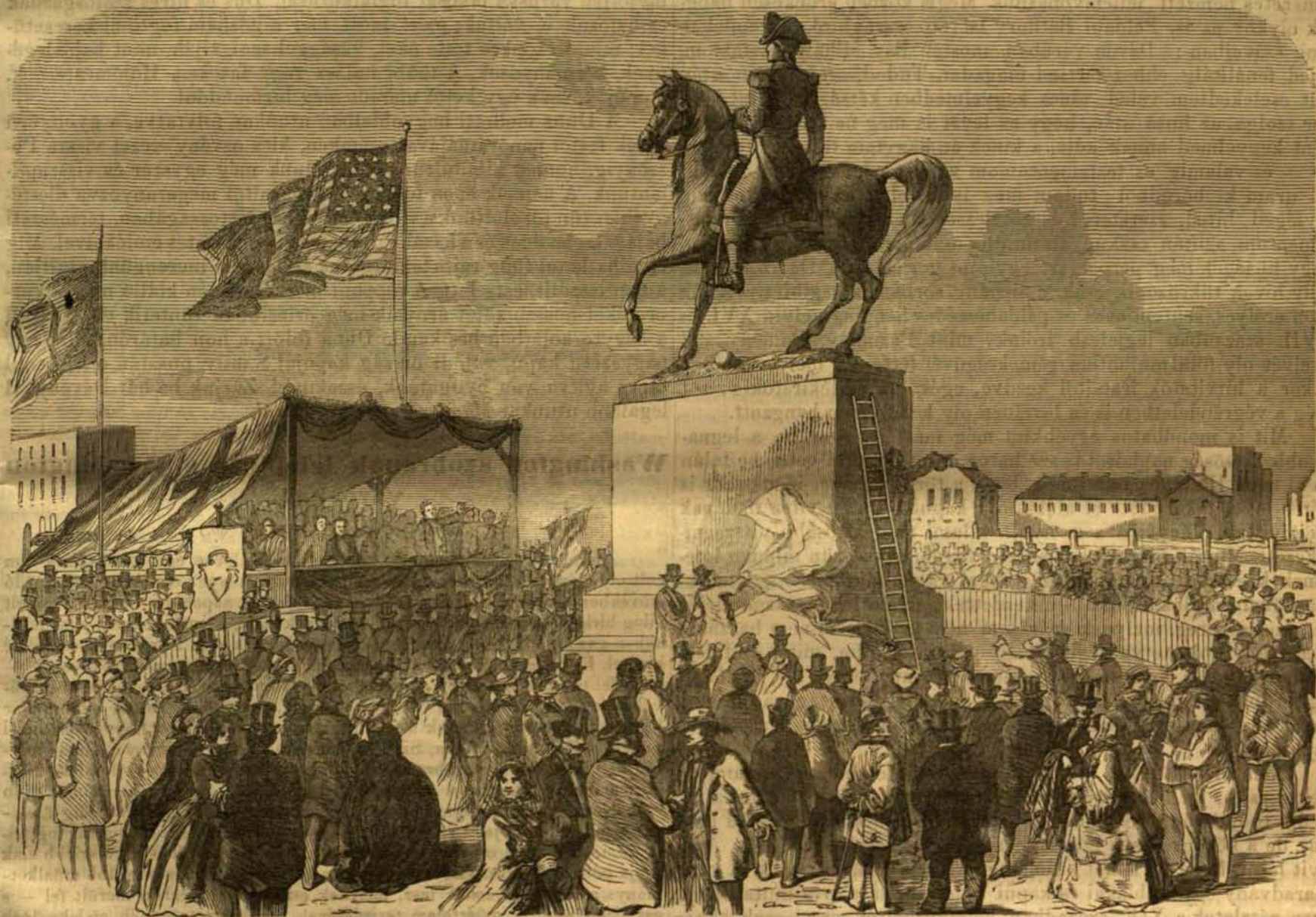
elég is volt, egybevetve e szép várral csalódást okozni, hogy itt ezen Dévényben laktak tehát egykor a Marahán szláv fejedelmek, míg Saffarik, a legnagyobb szlávok egyike, helyreigazítá a hely értelmét; — melynek hamis felfogása egyébként nemcsak szlávjainknál, de saját történelmi könyveinkben is erősen szerepel; — hogy nem is ez, hanem a mörvaországi Velhrad melletti egykori Dewin értetik alatta, melynek természetesen a magyar Dévénynyel semmi köze. Nem is nevezi Dévényt a magyaron kívül senki így; mert a vidék szláv népe német lakóival együtt csak Thebennek mondja.

Ezzel együtt esik a híres vár történetének egyik első fejezete is, melylyel azt eddig leirói kezdték, beszélve fönne a nagy Marahán fejedelmekről, kiknek székhelye volt stb. De mint ezzel végeztünk már, oly könnyen végezhetünk római korával is, melybe szintén alapítása helyeztetett, mivel tul a Dunán a klasszikus római Carnuntumi tér áll átellenében; de épen azért is, mivel az mint

őseik, kik csak később vándoroltak alája; a régi lakóknak pedig a vár és föld nagyon mostoha lehetett, hogy elhagyták vagy kivesztek, s kiveszett velök multjának hagyományos emléke is.

Ismeretes története csak az, mely a magyar korban, a XIII. század elejével kezdődik. 1233-ban Babenbergi Frigyes, utóbb a cseh Ottokár által ostromoltatott. Ez az egész! Egyéb eseményei, mint hazánk legtöbb várának, szintén csak ismét abból állanak, hogy került egyik hatalmas családunk kezéből a másikba. Az okiratok erre nézve egy sor hangzatos névvel szolgálnak. Ine: Gara, Szapolyai, Báthory, Keglevics, Pálffy.

Kétségtelenül nagyon is prózai és kivonatossan is száraznak fog tetszeni honunk ezen tagadhatlanul legszebb, legfestőibb várának ilyen története; melynek helyezete is másképp az ország határán igen jelentékenynek mutatkozik. A ki csak valaha látta, láthatták pedig jó sokan, a kik a naponként alatta elmenő gőzhajón utaztak,



Washington szobrának leleplezése Washington városban. (Eszakamerikában, február 22. 1860.)

római véghely ismeretes, kevés reményünk van, hogy lakóit ide erősebb állásba hozzuk; tudván, hogy épen azért harcoltak a rómaiak a tulparti barbárokkal, mert ezek őket ide átereszteni nem akarták. Lehet azután, hogy épen itt Hainburg előtt, mint a régészek is, és nemcsak vártörténet-beszélők vélik, volt azon kérdéses római hídfo és várdá, melyet a tulparton megerősíteni törekedtek egyszer is másszor is; de melyen szomszédaikkal össze is veszték, s végre a rövidebbet huzva, carnuntumi véghelyökből is kitakodniok kellett.

Jogosabbak-e azután már azon félig meddig sem népregek, melyek egyikét és másikat eredete elbeszéléséhez kötötték, hogy akár valami Devina, devojna (leány vagy istennő a szlávban) emlékére, akár valamely római Thebo által épült volna, német Theben nevével fogva? Nyilván csak a vártörténetkéik irói gondolák ki adatszükében és beszédvágyukban; mert a nép körüle nem ismer régét. Hogy is ismerne? A vár itt e földön régibb lakos, mint az ő

soha sem fogja feledni a nagyszerű kilátást, melyet a vár nyújt a Duna és Morva összefolyása közé ékelt meredek szikla hegyére állitva. Egy elváló sziklacsucsról, minőre csak a zerge szökdel, kacsint le még azon egyetlen épen megtartott kis tornya, melynek merész állása jellemzésére az utleirók minden lehető phrasist fölhasználtak. Ujabbán egy magyar-francia által francziául irt magyar történet „gréle“ és „coquette“ nak mondja, és mindjárt egy regényes történetet is tud róla. „A zárda szent falai közöl rabolta volt el aráját a lovag. Szentségtörő merényeért üldöztetve ide menekült a köszirt csucsán álló toronyba. Üldözői nyomában vannak, körülveszik a tornyot, csak a Duna habjaiba ugorva tetejéről arájával, lelt szabadulást a halál által.“) Mily tragicus, ugy-e? de mily üres, mit sem mondó várunk és tornyunkra nézve.

Ezen legfestőibb oldalról vétetett le a vár képe is többnyire, előtérben a kis toronnyal. A kép a hazánkról szóló képes könyvekben mindenütt elül áll, számtalanszor ismételve; legjobban talán

Szerelmey kiadásában s legutólszor e szerint közölve a Vasárnapi Ujság 1856 évi folyama 28 számában. Mi már azért is egy más oldalról kísérlettük meg a vár levételét. S ime ez még talán amannál is festőibb. Észak felől a vár ledől bástyáin át pusztá udvara tárul előnkbe. Tárva álló kapuvezetékén keresztül tág kilátás nyílik a Dunára. Azontul Hainburgra, a németvári szép hegységre, régi egyházára s az óriási hunhalomra, a classicus római Carnuntum felett le egész Petronellig. Átellenben a Dévény és Hainburg közötti ugynevezett kis Rablóvár, fölfelé pedig a farkasvölgyi Leányvár tornya áll.

Ezen magasztosan imosant helyzete mellett, valóban el kell enyészni ehhez képest kicsinyes története bővebb részleteinek is; melyek ugyanis legfőleg csak egy vagy más várnagya, mint Bay hűségéről, vagy urai pörlekedéséről, például a statutiót, beigtatást kapuján kívül kizárva tartott Keglevicsek perpatvaráról szól. Egyik úgy, mint a másik: *hűség és pörlekedés*, úgy is csak közönséges s ismeretes nemzeti jellemvonásunk. Mégis közben érdekesen hangzik olykor ez is. Példaul Báthory István országbíró végrendelete eme szavaiban: „Dévén várában, mostan Bay Mihály tisztartóm, fejed fenálltaig ehhez tartsad magadat. Tudod, uram Isten után mit cselekedtem veled; nincs kegyelmedben kétségem, mint jámbor szolgálta, az husa után, hogy az levét is meg ne innád rája. Dévén kegyelmed annak adja, a kinek én hagytam testamentomban — és valamig ez testamentomom véghez nem megyen, ne bujjál uram ki bőrdőből: tudom meg is miveled, az te hozzám való hűséged, hited, szereteted és kötelességed szerint“. — Az ily testamentom azután csakugyan mintha csak arra lett volna csinálva, hogy hűséget meg perpatvart egyiránt gerjesszen. De azontul is, mily híven tükröződik csak e néhány sorban is régibb nyelvünk azon erélyes, sententiosus és példabeszédes hangja, mely a XVI. és XVII. században legjelesb íróink, mint Pázmány, Balásffy stb. nyelvét oly fölülmulhatlan remekségűvé tette; és mely általában akkor a hitvitatók irataitól kezdve, egész az emlékiratokig, sőt még a végrendeletben is és levélben oly kedélyesen hangzott.

Mit is mondhatna egyébkint még mást ily rom, ha a legnagyobb dicsőség napjairól is szólhatna, mint hogy ki vette be talán és ki nem. Hallanók talán még, hogy a török egyszer is másszor is véres fővel takarodott el alóla, míg kapui Bethlen vitéz hadának megnyitk. Végnapja sem nyújt valami magasztosabb visszaemlékezést. Miután már a mult század végén, egyszerűn minden létezőnek közsorsa: a mulandóság fogai rágdalták, falai egymásután düledezni, lakai pusztulni kezdettek; arra a jelen század elején a franczia sereg, melynek már sem nem ártott sem nem használt, merő dőllyből, hetykeségből vagy pajzanságból-e, mit ő tud legjobban, úgy is szomszédja egymásnak mindannyi, — romfalait légberöpité. Egy adattal több, ha kell még tanuság rá, hogy a barbárság és vandalismus egy kor- és népnek sem kizárólagos sajátja.

Nem maradt tehát még építészeti tekintetben sem valami érdekes rajta, mi belső szerkezete és műidomai iránt tájékozhatna; pedig tudjuk, hogy ilyesmiről várainknál nemcsak a krónika hallgat, de a közönségesen igen is fecsegő várleírások szövege is. Anynyit látni, hogy itt is két külön, egy alsó és felső vár volt. A rommaradvány egyes ablakai és kapui csucsivhajtása arra mutat, hogy ezen részletek a XIV. században keletkezettek vagy csak akkor alakították át. Egyébként ugylátszik, a báró Mednyánszky által, leírásához (Tudományos Gyűjteményben) mellékelt rajzból ítélve, mely állítólag a francziák által való légberöpitése előtt vétetett le, mintha az utóbbiaknak már nem sok légberöpiteni valójuk lett volna; mert az ott látható részletek maig is nagyobbára fenállanak; kivéve talán egy egy rovátkos falormot, mely azóta elmállott. Ezen részletekben is a gót- és részben már a XVI. századi legkésőbb gótidomi elemek mutatkoznak, itt-ott a még későbbi renaissance elemeivel vegyítve.

Itteni XIV. és XV. századi tetemes építkezések nyomait viseli magán egyébkint a városka jelentékeny három hajós egyháza is, mely eredetileg ugylátszik kora-gót XIV. századi idomban épült. A magasabb s eredetiségét teljesen kivetközött középhajót még két alacsonyabb mellékhajó fogja körül. Rajtok a gótművezet számos részletei mutatkoznak, és részben még eredeti csucsivboltozatuk is megmaradt. Ennek zárkövei domborművében czimerfaragványok láthatók: az egyiken a Czillei család csillagai, másíkan a Garák háromrét csavarodó kigyója. Ime mily világosan szól ismét ezen két je-

lentéketlennek látszó, és nemcsak látszó, de nyilván annak is tartott czimer; mert máskép aligha volna oly tökéletesen bemészelve, mintha csak attól tartanának, nehogy valaki felismerje őket. Pedig mily nevezetes, sőt az egyetlen adatok, ezen egyház építése koráról s építőiről! De magában is, nemde mily jellemző e czimer: a *Garák kigyója* családjukra nézve, mely azt viselte. Vajjon nem táplálta-e őket keblén a hon, melyet annyira martak és csíptek?! — Ott áll még egy más régi curiaházon is a templom mellett, befalazott kölap, dombormű faragványában. Jele hogy a Garák, midőn a vár birtokuk volt, itt erősen építkeztek. Ezen időből való bizonyára a vár kitünőbb részletei; s általában talán nagyobb szerű alakítása is Gara nádor és Czillei-leány neje költséges műve.

Menjünk még át a nyájas kis városka szűk utcáján; néhány talpalatnyi egyenes téren csupán, oda szoritva a meredek hegy aljába s a Duna közé, mintegy az utóbbi pannalán tartózkodik. Egyfelől a hegyekről lefüggő szőlőoldal, másfelől a Duna mutatja a mezőtlen városka lakosai foglalkozását. Dus és híres szőlősgazdák és hajósok — voltak; mert most már a gőzhajó fogta el keresetüket; miután tönkre tette őket, hűséggel szolgálják, mint hajóslegények, kormányosok. A többi halász vagy fazekas. Hajómesternek, mondják, csak egy kettő maradt meg hirmondóul.

A Duna melletti hegyoldalban utunkat folytatva, a gyönyörű vidék festői panorámájával szemben, kies ösvény vezet vissza Pozsonyig, honnét kiindultunk. Megállunk még egyszer és visszapillantunk. A napnak épen lenyugvó sugaraitól megaranyozva dicsfényében tün föl előttünk a vidék egész magasztosságában, természeti bájával, classicus és a hazai történetre oly nevezetes emlékeivel. Mig elválhatlanul függ rajta tekintetünk és hosszan merengünk multján, a nap leszállt, este lett. A roppant merev sziklán kiálló magas vármokot hosszu sötét árnyaik még óriásibban tüntetik elő. Ott áll a hegytorkolatban besikamló Duna fölött a hon határán, mint egy nagyszerű kapu, valódi ország kapuja! S mily pusztán őrizetlenül tárva nyitva van nyugatnak, északnak! Zárjuk be hát Dévénynél legalább utunkat *Magyarország kapujával*.

## Washington szobrának leleplezése Washington városban.

(Északamerikában, febr. 22. 1860.)

A szobrok és emlékművek korát éljük. Valóban egy korszakban sem volt oly élénk a vágy, nevezetes emberek vagy tények emlékeit maradó művekben örökíteni, mint napjainkban. Csaknem naponkint hozzák a mivel világ hírlapjai ennek bizonyosságait. Istennek hála, eseményekben, jeles férfiakban gazdag, de műemlékekben szegény hazánk sem lesz e részben többé kivétel. Egyes emlékszobrokat — bár velök még nem igen dicsekhetünk — mi is fel tudunk mutatni, s még nagyobb azok száma, melyekkel a közel jövőben fogunk gazdagodni. Olvasóink tudják, hogy *József nádor* szobra már kész, s itt Pesten már csak a felállítatásra vár (az a híre, hogy a felállítái ünnepély jövő augusztusra, Szent István napjára van halasztva); e nyár folytán *Kisfaludy Sándor* szobra fog felállítatni B. Füreden és siremléke Niklán; maholnap *Berzsenyi* mellszobra is a Muzeum kertjébe kerül, mit több más jelesünk szobrai fognak követni; a nemzeti színház udvara pedig *Lendvay* s más elhunyt jeles színműköltőnk és művészünk ércz-alakjaival fog népesülni, sőt a most ott álló szomorú *Katona-szobor* helyét is művészibb alak fogja pótolni. Végre — úgyhiszszük — a közel idők legnagyobb műalkotmánya a *Széchenyi-emlék* lesz, melynek eszméje e perczen merült fel — s ezt bizonyosan, a műértelem terjedésével, országszerte egyéb emlékművek felállítása is követni fogja. Addig is, mig e vállalatokról egyenkint megemlékezhethetünk s azokat rajzokban bemutatathatók olvasóinknak. (mit legközelebb elkezdendünk), nem fog ártani, ha ismét megkérdezzük: mi történik másutt e téren?

A hatalmas Északamerikai Egyesült-államok is csak ez idén emeltek emléket hazájok legnagyobb fiának, vitéz fővezérének, bölcs alapítójának s a szabadság világszerte ünnepelt hőségnek, *Washingtonnak* (szül. 1732.) Mellékelt rajzunk a leleplezési ünnepélyt mutatja, mely a nagy férfi születésnapja 128-ik fordulóján, f. é. febr. 22-én tartatott az északamerikai államszövetség fővárosában, mely nevét az ünnepelt férfitól nyerte, Washingtonban. Midőn a mai északamerikai államok még az angolok gyarmatai valának s a függetlenségi harc kitört, 1775-ben Washingtont választotta meg a philadelphiai kongresszus az északamerikai hadsereg fővezérévé. Alatta vívták ki a küzdő szövetségesek nemzeti függetlenségüket. Midőn később állammá alakultak s kormányhatalomra volt szükség, Washingtont választották meg az állam fejévé, a köztársaság első elnökévé. Alatta dolgozták ki az északamerikai szabad államok azon alkotmányát, mely mai napig is fennáll. A közügyektől visszavonulva s megsiratva halt meg 1799-ben. Északamerikának nagyobb embere nálánál nem volt s az iránta való tisztelet általános.

Február 22-e tehát ünnepnap volt az Egyesült-államok szövetségfővárosában, s Washington szobrának leleplezése legnagyobb fényvel ment végbe.

A lovagszobor tervezője, készítője Clark Mills amerikai szobrász s az Washington azon percében ábrázolja, midőn a princetoni csatában, hol serege hátrálni kezdett, lovát annyira sarkantyuzá, hogy ez egész az ágyuk torkáig ragadta. A magas küldetését érő hős nyugalma szép ellentétet képez a ló izgatott állapotával. Washington, korának öltözetében van előállítva. A talapzat márványból van, 25 lábnyi magas s három emeletre oszlik, melyen Amerika történetének három fő korszaka lesz bronzalakok csoportozata által ábrázolva. Az első szakban az indiánokat látjuk, a mint bivaljaikat legeltetik, kukoriczát és dohányt termesztenek. A másik szakban a fehér ember jelenik meg, a mint utat vág magának az őserdők rengetegébe, s az indiánt, a mint haragos tekintettel vonul tova megszokott vadásztanyáiról. Itt látjuk az új telepítőt is kunyhója előtt dolgozva s a háttérben a boszus rőtörű indiánt, a mint a sűrűből rá irányozza nyilat; majd az indiánok és telepítők közti nyilt harcot tünteti fel egy másik csoportozat. Odább más képeken a földművelés, ipar és kereskedés békés jelenetei tűnnek fel, majd a függetlenségi nyilatkozat aláírását stb. A harmadik szakot ábrázoló csoportozatokban végre Washington tábornokait látjuk életnagyságban, majd lóháton, majd tanácskozással összeülve stb. (A szobor talapzatára szánt ezen bronz csoportozatok a leleplezés alkalmával még nem voltak készen, azért képünkön sem láthatók.)

A leleplezési ünnepély az amerikai nemzet meleg részvételével találkozott. A nép ezerein kívül képviselő volt a katonaság és polgárőrség is. Ott valának a legfőbb polgári méltóságok és testületek: *Buchanan*, a köztársaság elnöke, a másodelnök, a miniszterek, senatorok és képviselők, városok és

kerületek s a szabad közművesek testületi képviselői. A szobor előtti emelt hely közepén ült az elnök és másodelnök, a mai nap szónoka Bocoock és Mills szobrász; az emelvény Anglia, Franciaország, Orosz-, Poroszország, Ausztria, Brazília, Peru, Chile, Németalföld, Ecuador, Dánia, Portugal, Szardínia, Középamerika, Nápoly, Spanyolország, Mexiko, Buenos-Ayres, Paraguay és Róma lobogóival volt ékesítve, melyek felett az északamerikai szövetség csilagos és csíkos lobogója óriási nagyságban tűnt ki.

Délutáni 5 órakor kezdődött az ünnepély. Dr. Nadal imát mondott. Ezután Hammond senator bemutatá a gyülekezetnek az ünnep szónokát (Bocoock), ki azonnal méltóságos és tüzes dicsbeszédet mondott a nap hősiére, a haza atyja emlékezetére. Utána a köztársaság elnöke, *Buchanan* emelé az ünnepet egy rövid beszéddel, melyet a lelkesedés viharos kitörése követett, s a nép hangosan kiáltá a szónoknak: éljen az öreg Buck! („Hurrah for Old Buck!“ Így nevezi *Buchanan* elnököt a bívalmas népgyűlés).

Az elnök visszavonulása után a szobor alkotója, Mills szobrász állott elő, jelt adott, s a szobrot takaró lepel lehullott. A nemzet nagy fiának kibontakozott alakját az ezeryi néptömeg szünni nem akaró riadással üdvözölte. A katonai zene megszólalt, ágyuk dörögtek közel és távol, fák és házak tetejéről kendőket, kalapokat lobogtattak, s a „hurrah!“-kiáltás véget érni nem akart.

Az ünnepélyt a szobrász néhány szava zárta be. Ezután szétmentek a tömegek, elkezdődtek a társas összejövetelek, s volt lakoma és dárídó — ki világos kivirradtig!

## T Á R H Á Z.

### Zenészetilevek.

Válasz Mosonyi Mihálynak.

Az önhöz intézett és a „Budapesti Hirlap“ hasábjain megjelent levelemben ilyenforma kifejezéssel éltem: „*Ohajtandó, hogy huzánk zeneképes egyénéit egy szellemi láncz kapcsolja össze; hogy azon surlódásnál fogva, mely ezen összeköttetésből önként következik, zenénk lendületet kapjon; hogy az erők előtt szabad tér nyitassék a működésre, a gyöngébbek pedig a szellemi érinthezésnél fogva erősödjének; — végre: hogy ezen közreműködők középpontját egy olyan tapasztalt és minden zenét tárgyazó dologban jártas egyén képezze, mint ön stb.*“

Ezen idézetből világosan kitetszik, hogy kérdéseimmel nem akartam önnek, tisztelt pályatársam, „*elevenre tapintani, a tűspróba kiállítására erőszakolni, vagy exameni feleletekre szorítani*“ (mint e lapok 14-ik számában, levelemre irt válaszából olvastam), mert ismétlem, hogy a mit ama sorokban önt illetőleg elmondtam, az tiszta meggyőződés.

Ezért ne bántsuk a tanárokat és hagyjuk az exament másokra.

Azonban most veszem észre, hogy eltérve minden társadalmi illemszabálytól, mielőtt önnek egy szívből jött üdvözlőmet mondtam volna, egyenesen a dologhoz kezdettem. — Most veszem észre, hogy éppen azáltal, hogy önt mult levelem iránt némileg fel akartam világosítani, azon professori köpenybe burkolóztam, mely alól, éppen önnel szemben, minden áron szeretnék kibontakozni.

Ezért vegye úgy, mintha e levelet csak most kezdeném és először is válasza által derített örömeimért fogadja üdvözlőmet és köszönetem.

Zenénk mivelése tárgyában az ön nézetei két pont körül forgognak: a *nevelés és egy zenelap szerkesztése* körül. Mindkettőre nézt elvitázhatlan igazsága van. Mert honi művészetünk fejlesztését csakis egy jól nevelt közönség segítheti elő, a midőn nemcsak egy pár szálam, vagy hazafüségéből kidobott fillér által, (ezt irodalmi nyelven *előfizetésnek* nevezik), hanem lelkeknek szomja által pártfogolja a szép művészetet.

E tekintetben azonban a közönséget tan igazságtalanul vádolom. Mert mint látjuk, csaknem kivétel nélkül fizetik a zenemestereket. Tehát még akkor is, ha megengedjük, hogy a közönség nagyobb része a zenét csak divatból tanulja, mondok, akkor is, egy zenemester sok jót, és sok rosszat tehet. — E tárgyban egy évvel ezelőtt a „Szépirodalmi Közlöny“ hasábjain huzamos időn át irtam s valamint akkor, úgy ma is azt állítom: hogy *ha zenénknek rossz jövője lesz, úgy ezt egyenesen a zenetanítók fogják okozni*. Mert . . . de ne kívánja ön, hogy a mit a „Sz. Közlöny“ hasábjain fél éven át röviden mondhattam el, e néhány sor közé foglaljam. — Ismétlem tehát, hogy minden rossz a tanítóktól ered; ha minden tanító lélekbeli tanító lenne, úgy nem a szülők alkotnának növelési rendszert (ehhez ők többnyire vagy keveset értenek, vagy a kivitelben éppen nem tulszigorúak), hanem minden szülő kényszerülve lenne a helyes, jó és szép mellett maradni. — És álljon az, hogy ez eszme a nemes ábrándok közé tartozik, hogy betű szerinti kivitel képtelenség, a lelkes tanító akkor is sokat tehet, szóval, *minden jó és minden rossz tőle ered*.

Ily terhes kötelességeket rakván a tanító vállaira, nemde bámulatos? hogy a közönség részéről oly csekély elismerésért (igen gyakran hálátlanság levén fáradságuk jutalma), mikép látunk mégis annyi tanítót? Oh! a mint ön is jól tudja, ezek nem törődnek a nevelés nagy eszméjével, ezek nem tanítók s legfőlegb szükség, nyomor vétette föl velük az apostolkodás palástját. — Mit mondjuk még azokra, kik egy pár csárdást és keringőt betanulván, zenemestereknek adják ki magukat és tanítják a közönséget? Ha tanítóink nagyobb száma ilyekből állana, úgy minő jövője lenne zenészetünknek?

Ezért önnel együtt én is egy *zenelapra* szavazok, melynek főfeladata

lenne, zenészetünknek irányt adni, a rosszat kigyomlálni, e helyett jót ültetni; a nevelésre hatni; a nevelőket jó tanácsokkal éltetni. Nem kétlem, hogy elég jóakaratu tanító van, ki ohajtandó ismereteit gazdagítani. Másfelől szintoly fontos feladata lenne e lapnak, a zeneköltés terén is ellenőrködni, arra törvén, hogy a közlélés jó és lélekemelő irányt kapjon.

Ez volt az egyik leghatalmasabb rugója annak, hogy a német zene oly magasra emelkedett, holott az csaknem a semmiből állott elő. — Most pedig, miután a zenét annyira mivelték, hogy a művészetek közt bevégzettnek lehet mondani, miután nekünk új hangok feltalálásával, összhangzat rendszerítésével, műfómakkal nincs dolgunk, hanem a magyar zenét a meglevő mivelt mintája szerint idomítani, ezt annál könnyebben és fényesebb sikerrel lehetne eszközölni.

Képzetemben már is előre szárnyaltam azon szép világba, melyben a *magyar zeneművészet* elérte tetőpontját, hol minden hang, a mit hallok, meg van tisztítva a földi salaktól; hol az érzék-csiklandó, üres zene illő tiszteletes távolságba vonta magát, szóval, azon korba képzelem magamat, mit egy *szolid zenelap és lelkes nevelők* fognak képezhetni . . .

Azonban, hogy ábrándom ne hasonlítson az ismert tojás-árusnőéhez, lássuk a nálunk lehető *zenelap-szerkesztés* kétes oldalát is.

Igaz, hogy zene-közönségünk roppant nagy s ezért a lap megélhetése felett aggódni nem látszik alaposnak; de azért eme szaklap állítása untalan eszembe juttatja azon boldog státust, melyben négy-tábornok és két közvitéz van, a népesség száma pedig amazok összes számát alig haladja meg. — Ha az így lenne . . . De nem mondom tovább; oszlassa el ön kételyeimet, sőt ha el nem tudná oszlatni, akkor is egy zenelap mellett szavazok. Kezdeni kell; mert a semmi elé csak így lehet idővel jelentő számot írni. Kezdeni kell, s ennek éppen most az ideje, midőn minden mozgásnak indult, míg a rossz irányba messze nem haladt.

Ön már két ízben hivatkozott az Akademiára. — Ezt mindeddig csak azért nem tettem, mert tartottam attól (kivált néhány akadémiai tag véleménye hallása után), hogy az Akademiától, roppant nagy kiadásai miatt, semmi pártfogásra nem számíthatunk. Azonban az elvitázhatlan, hogy minden *szép és jó*nak az Akadémia védszárnyai alatt kellene lenni. — Ezért *Henszlmann Imre* urnak az Akademiához intézett felszólalásaért összes művészetünk köszönettel tartozik és azzal fog tartozni mindazoknak, kik a H. ur indítványát felkarolva, közügyünket elő kívánják segíteni. E tárgyban jelenleg többet mondani, levelem keskeny köre korlátoz.

Áttérek még egyszer ön levelére.

Ugyanis abban egy szintoly lényeges pontra, mint a *nevelés és zenelap*; nem látok feleletet. — Ez nem más, mint a melynek érintésével jelen soraimat kezdettem és a nevelésnek egyik gyakorlati részét tenné. — Tán nem vagyok túlkövetelő és önnek terhére, ha leveletem azon reménnyel zárom be, hogy még egy becses válaszával megtisztelve, amaz érintetlen hagyott pontot is kiegészíti.

Mi pedig az öntől kért „jó erkölcs rovata“ betöltését illeti: hogy ezt ön fontosnak tartja, ebből csakis józan és helyes nézetei látszanak; mert erkölcs nélkül hasztalan minden tudomány. — Ezért maradjon mindvégig az eddig követett erkölcsi uton; ne tegye le kezéből a tollat, sőt ha lehet, mindkettővel írjon; az egyik gazdagítsa nemzeti zenénket, a másikkal lelkesítse közönségünket.

*Bartalus István.*

*U. I.* Örömmel hallottam, hogy ön *B.* fiatal zenekedvelőben (ezuttal legyen elég nevének első betűje), egy lelket nyert meg zenevilágunknak, ugyanis egészen a zenészetre szánta magát s főczélja leend annak idejében, a középületen dolgozni. Csakis úgy lehet reményünk a magyar zene fölvirágzásához, ha a hivatottabb magyar ajkuak, kiknek a zene tanulmányozása jó módjukban áll, kizárólag e szép térre szentelik magukat. Ohajtandó, hogy a fiatal *B.* példája többeket lelkesítsen.

*B. I.*

## Széchenyi-gyászünnepek.

+ (Széchenyi Istvánért Pesten) ma vasárnap, majus 13-án a szerb templomban fog gyászistenisztelet tartatni. 16-án pedig a ref. egyházban.

— *Gödöllő* (Pest mellett), mind a r. kath., mind pedig a hely. hitv. templomban a Széchenyi gyász-istenisztelet apr. 29. és 30-án ünnepélyesen megtartott. Mindkét ünnepély a „Szózat“ elé reklésével végződött.

— *Csehi* (Komárommegye). Gróf Széchenyi Istvánnak, a nemzet atyjának, mint a nemzet fiai, mi is meghoztuk a vallásos tisztelet és kegyelet adóját. Lehetetlen, elismerésünket ki nem fejeznünk a lelkes plebános, t. Zalkal János ur iránt, ki a veszteség fölötti fájdalomainkat egész teljességökben egyesítvén, az ünnepélyes gyászmisét ma, apr. 26-án minden további halozatás nélkül megtartatni határozta. A szemerei anyaegyház számos különféle rendű és vallásu ájtatoskodókkal volt ez alkalommal tele, kiknek arczán meghatólag tükrözé vissza magát mindaz, mit az Istenhez emelkedett lélek a boldogultért, és a mélyért élt, a hazáért üdvöset érzett és gondolt. Csehi községe hat tagból álló küldöttséggel képviselteté magát az anyaegyházban végbement magasztos szertartásnál. Az adakozások Széchenyi emlékére mind a két faluban folytak. — *Dalmady Győző*.

— *Egervár* (Vas megye), apr. 26. Ősrégi, különben is nagyszerű, és a jelen napon mély gyászt hirdető templomunkban, ma tartattak a legnagyobb magyar, az elhunyt legdicsőbb honfi, gróf Széchenyi István lelkeért, a gyász-mise-áldozatok. — Az egész vidékről megjelentek a nagy halott iránt részvételt viseltető honfiak, a jelen voltak száma az 1000-et fölül haladta! A tágas szentélynek négy ablaka gyászszönyeggel bevonva, nem bocsáthatá be a kék égen tündöklő nap arany sugarait, de a sötétséget eloszlaták, az oltárokon s falak párkányain égő számtalan olajlámpák és gyertyák, melyek a felejthetetlen meghaltak nagy és minden dicsőért tevékeny, a hon jólétéért mindenkor nemesen lángoló lelkét tükrözik szemünkbe, a magasztos gyász-ravatal, mely a szentély közepén levő grófi családi sírbolt márvány-ajtaján a nagy halottnak családi czimereivel földiszítve nyugodott, s huszonnégy magyar lelkes uri ifju diszes magyar öltözetben égő gyertyát tartva kezükben, álltak körül, ezek mögött álltak czéhbeli tagok égő fáklyákkal; a ravatal előtt a magas boltozatról lecsüggő, nagy szivalaku ezüst lámpából igen szép görögtűz vérszínű lángjai az égbe küldött imánkat jelképezé, rendkívül meglepő volt e szívből fölszökő lánggolyókat szemlélni. — A szolgálati személyzet a sekrestyéből szép rendben kiindulva elfoglalta kitűzött helyét. Az ünnepélyes requiem-et főtiszt. Zs. P. kerületi esperesünk egész segédcselével mutatá be az egek urának, mely alatt a mellékoltároknál kis misék mondtak. A gloriosum-ot a helybeli lelkész t. E. F. éneklé, melynek végeztével tartott a gyász-ravatal körül az ugynevezett „Liberá“ — honnan a klerus az oltárhoz járult, a néppel együtt eléneklé: „Őrök Isten nyugodalmat“ stb. — Imádkoztunk a nagy h-lott lelki nyugalmáért! Imádkoztunk mélyen tisztelt, s hön szeretett jó grófunkért, mélt. Széchenyi Jánosért, hogy forrón szeretett nagybátyja gyászos kimulta fölött bánatban kesergő fájdalmas szívét megvigasztalja! Imádkoztunk az Istent kérve, hogy a boldogult édes atyának nagy szellemét reménydús fiaiban mindvégig megtartsa, hogy e honnak atyjukhoz hasonló fiai, és a Széchenyi nagy névnek méltó viselői legyenek, hogy így általuk az ő szelleme mindnyájunkra áthatva örökké velünk maradjon!

Ezzel végződött a gyászos isteniszolgálat. A megjelent számos urak és asszonyok, nemkülönbén a szolgálattevők az egervári várban régi magyar szokás szerint a tort megtartották. . . És mindannyian ezen szívérzettel távoztak: oh nagy Isten! adj jutalmat, a nagy munkásnak szent nyugalmat!

△ *Gömörmegye Rimaszombaton* april 26-án tartott a haza legnagyobb halottjéért gyász isteniszteletet. Nyolcz órakor már ellepte a piacot a vidékről bejött uri rend. A mise tíz órakor kezdődött. A számtalan viaszgyertyával körülvett ravatal mellett, harmcz gyászba öltözött leány, a helybeli leánynövelde növendékei, álltak. Tizenkettő közölök gyászszalaggal átfont babékoszorut tartott, melyet a ravatalra valának teendő. Az egyházban minden, egyébkor mosolygó szín gyászszal volt bevonva. Az istenisztelet után a sokaság a ref. templomba sietett, hol tiszt. Pásztor Pál lelkész végezé a buzgó imát, ismét a tömeg az ágost. evang. egyházba huzódott, hol Junghmann Dániel szintén szivindító imát bocsátott fel az egek urához, melynek végezte után a nép a Szózat három versét éneklé el. E napot az izraeliták is megülték, lelkészük igen lelkes beszédet tartott Széchenyi emlékére. — Az *issákiak* april 22-én méltó fényvel ünnepelték meg Széchenyi emlékét a ref. templomban, hol az uri rend, férfiak, nők egyaránt gyászba öltözve, még a héber vallásukat sem véve ki, jelentek meg, a közlakossággal együtt, minden valláskülönbőség nélkül, daczára az esős időnek. Három nap zugtak a harangok a ref. egyház tornyában, hirdetve a gyászt. A papi és szószék földig gyászszal volt bevonva. Az istenisztelet után a hamarjában alakult énekkar a „Szózat“-ot kezdé énekelni s a nép sokasága utána zengte azt. A rom. kath. templomban april 19-én tartottak nagy requiemet, az izraeliták pedig 20-án ünnepet szenteltek a boldogult emlékének.

— *Zalából*. A legnagyobb magyarnak megható elhunytja, mindnyájunkat levert. — A legnagyobb magyart mi kétszeresen magunkénak mondhatjuk: fájlaljuk, hogy végeltakarításával, a diszes jelenvoltak számát nem szaporíthattuk. Sietve siettünk, elmaradásunkat, némileg helyrehozni, apr. 26-án *Szent-György-Váron*, e megyei családi föbirtokon, tartott gyász-isteniszteletben, résztvenni. Többeket elvont innét a Czenken, épen ezen napon tartott gyász-istenisztelet — mindemellett, daczára a sok esőzésnek, látható volt itt, Zalának majd minden vidékéről összesereglett, s 150-et felülhaladó

tisztelőket, és számos, az uradalomhoz tartozó gazdatisztet. A volt jobbágyok is, érezve kegyes uroknak gyászos kimultával, sulyos veszteségüket, a végtisztelkedésen oly tömegben jelentek meg, hogy istenisztelet előtt, a csoportosan tolongó nép elől, a templom ajtájának becsukása lett szükségessé, nehogy a különben is, kisszerű hely, a számos gyászoló uri rend elől, elfoglaltassék. Az ifjak közöl mintegy hatvanan, köztök sok, uradalmi szolgálatban lévő gazdatiszt, az egész istenisztelet alatt, a gyász-ravatal két oldalán, csinos renddel, égő viaszgyertyát, mint az örök élet jelképét, kezökben tartva álltak. — Végül megjegyzem, hogy a gyász-isteniszteletet, nemzeti himnuszunkkal zártuk be. Bár Isten házából kijöttünk, nem feledjük soha, hogy a legnagyobb magyar gróf Széchenyi István volt; kinek Áldást kívántunk poraira. — N.

— *Dobsina* (Gömör), apr. 27. Az egész hazát fájdalmasan sujtó nagy csapást — a legnagyobb magyar váratlan elhunytát — Dobsina városa lakosai is mélyen érezvén — apr. 26-kát tüzték ki azon napnak, melyen az országos nagy halottat nemcsak keblükben, de nyíltan a világ láttára is meggyászolják.

Összegyülekeztek ennél fogva a fentnevezett napon reggeli 9 órakor a *kaszinó-olvasóegylet tagjai, a bányapolgárság, a bányászsegélyezési egylet több száza menő egyenruhásolt tagjaival* a gyászba borított bányász-zászló alatt, s az összes *csehek képviselői a városháza előtt*; onnan megindult a menet az evangélikus lelkész és tanítói kar kíséretében a katolikus templomban tartandó gyászmisére, s ennek bevégezése után a katolikus lelkész kíséretében az evang. templomba, melyet nem sok szem hagyott el szárazon. Mivel a két templom tömve volt áhitatosságot és fájdalmat képező arczokkal, mert mind a két lelkész — megérdemelt dicséretökre legyen mondva — lelkesültsége által ezen napot, a szónak legszorosabb értelmében gyászünneppé tette.

A délutáni órákra tervezett kaszinói gyűlés meg nem tartathatván, a város színe, az ugyanezen napra esett nyári-kaszinó megnyitása alkalmából, ott gyülekezett össze közös vacsorára. Hogy az annyira áthatott kebleknek, a nap eseményén kívül más társalgási tárgya nem is lehetett, természetes. Sok mondatot, a minek pusztán elhangzania nem lehetett. Azért átlátván azt, hogy ezen gyülekezeten határozatok hozatalára és jegyzőkönyv vitelére joga nincs, egyhangulag, egy három személyből álló bizottmány neveztetett ki, s annak szoros köteles-égül tétetett, hogy minden, ezen alkalomkor, egy szóval, egy hanggal kifejezendő ohajtást, szívökbe s elméjükbe vésvé, ennek végrehajtására gondja legyen. Ezen ohajtások a következők:

1. Minden, ezen osztályban résztvett egyén viseljen egy hónapi gyászt.

2. Az ezen nap megnyitott kaszinó kertje, neveztesse *Széchenyi-kertnek*.

3. Fejeztessék ki egy tisztelő iratban a nagy hazafi gyászba borult családjának e város részvéte.

4. Szedessék össze és küldessék el a nagy hazafi Pesten föllálandó emlékére egy összeg pénz.

Ugyanezen célra azonnal begyűlt 52 ft. 52 kr., szerencsém van ide-mellékelné \*).

5. Indítványoztassék Dobsina város nevében a hirlapok után: hogy az ország szívében, egy alkalmas helyen (például a budai hegyek között) egy *országos sírbolt*, önkénytes adakozásokból építtessék, melyben mindenkéül a legnagyobb magyar, utána pedig minden nagy magyar méltó nyughelyet találhasson. — Reméljük, hogy a haza lelkes fiai kevés tekintettel lesznek arra, hogy ezen eszme egy csekély, alig ismert városkából indult ki, hanem annál több ügyelettől lesznek arra, hogy ezen indítvány a nemzet méltóságához illő-e? Mint a fentnevezett választmány tagja, annak nevében fölkérem a t. szerkesztőséget, legyen oly szives, ezen indítványt fölvenni s pártfogásába fogadni \*\*).

6. Indítványoztassék a legközelebbi kaszinói gyűlésben egy határozat hozatala, mely szerint ezen gyásznap ezután minden évben megünnepeltesék, s a kaszinó pénztárából egy, a körülményeknek megfelelő pénzösszeg, egy hazai célra szintén minden évben a nagy hazafi emlékére áldoztassék. — *Dobay Vilmos*.

— *Szarvason* a városi s egyházi előljárók előintézkedése folytán, a városi község czime alatt apr. 26-án lön a Széchenyi-gyásznap minden rendű, ajku s vallásu lakosok — s egyházi, ugymint polgári hivatalnokok ájtatos részvételével megtartva, elsőben a kath. templomban, s utána legott az evang. szentegyházban. Amott nt. *Lonovics Ferenc* esperes ur tartá ihlett kenetességgel a gyászszertartást, melynek végeztével a „Szózat“ több versszakát eléneklé, együtt a dalkarral a templomi sokaság. A prot. templomban a nt. *Jancsics István* lelkész urtól mondott szép ima után nt. *Haviár Dániel* ur tartá egy, lelkeink hurjain sokáig rezgendő szónoklatot, melynek magasztos tartalma és szellemdús modora egyaránt méltónak találhatik a népgyász nagyságához, s melynek villámteljes hazafitüze jótékonyan járta keresztül minden jelenvoltak velejét és idegeit. A sokaság letörölvén, a szónok által bőven kicsordított könyeket, befejezésül itt is a „Szózat“ ot éneklé. — X.

\*) Teljes elismeréssel vettük, s illető helyre átszolgáltattuk. — Lásd alább a „Hazaifiai adakozások“ rovata alatt.

\*\*\*) A tisztelt indítványozó urak meg fogják engedni, hogy a nemes szándékot teljes erőnkkel méltányolva, egyelőre, míg most napirenden levő több nemzeti vállalatunk sikerültét elérhetnők, ama szép eszmének megpendítésénél megállapodunk. Az üdvözült nagy hazafi által gyakran ajánlott „logikai egymásután“ rendje tanácsolja azt. A megpendített eszmének nézetünk szerint jövendője van, annál is inkább, mert hiszen maga gróf Széchenyi István volt az, ki a magyar „Üdvölet“ (Walhalla) eszméjét legelőször mondta ki, s mélyen ajánlotta.

## Vasárnapi Ujság 20-ik számához 1860.

— *Selmecz*, april 28-án. Széchenyi halálát hazánk minden része fájdalmasan, kesergőn visszhangozza. Mert villám volt ez, mely borult egünk felhőiből váratlanul reánk csapott, mely minden honfi keblében megingatta a reményt s mély gyászt vert helyébe. — Ily gyászszal telvék a selmecziek keblei is. Midőn a lesújtó halálhírt vettük, az egész városon meglátszott a legbensőbb fájdalom és gyász; és nem érték be a lelkes selmecziek azzal, hogy csak szívökben gyászoljanak, hanem majdnem mindenkin szomoruan leng a gyászfátyol. Az itteni bányász és erdészeti akadémia és az evang. lyceum hallgatói s a polgárság egyaránt mutatják e külső jel által benső gyászolásukat. — F. hó 26-án Selmecz egyik elővárosában *Szelaknán* (Wind-schacht) Hoffmann gyógyszerész ur gyászmisét szolgáltatott a nemzet nagy halottjéért; számosan jelentek meg ezen a selmeczi akadémia és lyceum hallgatói közül; a templom telve volt s mindenki arca visszatükrözé a kebel gyászérzeményeit. Másnap városunkban a német templomban tartatott meg a requiem; az oltár előtt egy goth izlésű ravatal emelkedett; fekete guirlandjain két kis nemzeti zászlócska volt feltűzve, jól jelképezve a nemzeti gyászt. Az Ur háza itt is zsufolásig telve volt. Sokan szép nemzeti öltönyünkben jelentek meg, A boltok csukva voltak a mise alatt.

Im ha magyar hazánknak még a Szitnaalyján is ily hű fiai vannak, akkor büszkén mondhatjuk el a költővel „megfogyva bár, de törve nem, él nemzet e hazán!”

Aprilis 19-kén is ültünk egy gyászünnepélyt Melanchton halálának háromszázados emlékére. A köztisztelőben álló Breznyik János tanár ur lelketemelőleg adta itt elő a nagy reformátor életét; négy tanuló ez alkalomra készült költeményeket szavalt el, magyar, latin, német és tót nyelven. Végül az említett tanár ur felszólítására a felállítandó Melanchton-emlékre adakoztunk. Eddig már majdnem 40 auszt. ft. gyűlt össze e nemes célra.

Adja a jó ég, hogy nemzetünk és vele, a lelkes selmecziek nemsokára gyászünnepélyek helyett örömmünepeket ülhessenek; adja az ég, hogy legyen „borura derű!” — *Zólyomi*.

+ (Rövid tudósítások.) A fentebbi helyeken kívül föl kell még jegyeznünk a következő gyászünnepélyeket: *Alsó-Kubinban* (Árva) april 26-án tartották meg a gyászisteniszteletet nagy halottunk szelleméért. Megható volt látni a sok, még gallicziai határokról is megjelent bánatos papságot, ünnepélyes gyászruhában, s az árvai 24 lengyel ajku község küldötteit, kik szántási munkájuktól sietének a templomba, hogy leboruljanak a 200 gyertyától környezett gyászravatal előtt. Az egyház nagy oltára és a szószék fekete posztóval volt bevonva; az oltár előtt a dicsőült czimerével és zöld borostyánnal ékesített két oszlop állott, melyekről a bengali tűz magasan lobogott. Nők ugy, mint férfiak, minden vallás- és nemzetiségi különbség nélkül gyászban jelentek meg. — *B. Gyarmaton* szintén april 26-án tartatott meg a szomorú ünnepély, roppant közönség jelenlétében, melynek színét a nógrádi és honti nemesség képezte. A gyászünnepély a rom. kath. templomban, Draxler János helybeli segédlelkész által mondott jeles emlékbeszéddel kezdődött. A gyászmise végeztével a menet megindult az evang. egyházba. Elöl a gyászba vont nemzeti zászlót, utána nyomban Széchenyi arcképét vitték vállakon, körülfogva gyászlobogókkal és fákllyakkal. Az ev. egyházban a helybeli lelkész kis előbeszéddel alkalmi imát mondott; azután hasonló renddel a görög n. e. egyházba, s onnan a zsidó templomba indult a menet. Az ünnepély ala t a boltok zárva voltak. A kaszinó elhatározta Széchenyi arcképét az egyesület terme számára megszerezni, s a sujtott családhoz vigaszíratot intézni. — *Kassán*, miután a püspök Széchenyiért nagymisét tartani nem engede, a székesegyházban april 26-án a nagyszámu helybeli s vidéki közönség „kismisére” gyűlt össze. Szeretartás után a „Szózat” nehány verse énekeltetett el. Ezután az egész gyülekezet a ref. s végre az ág. hitv. egyházba ment, s azon elhatározással oszlott szét, hogy a nemzet nagy halottja emlékére a gyászünnepélyt még egyszer s egész ünnepélyességgel fogja megtartani. A kaszinói választmány pedig köv. határozatokat hozta: 1. Széchenyi arcképe az olvasó teremben gyászfátyollal vonatik be. 2. Az üdvözült családjához gyászfelirat küldetik. 3. A püspök ő nmlga ünnepélyes gyászmise tartására küldöttség által felkéretik. 4. A Pesten felállítandó Széchenyi-szoborra jelentékeny öszveg iratik alá. — *Nagy-Mihálynak* apr. 26-án volt a leggyászosabb napja, melyet valaha a város így megünnepeelt. A városi polgárság, a vidék előkelői, valamint a köznép nagy része is jelen volt a gyászünnepélyen. Az engesztelő áldozatot Dolinay Pál esperes mutatta be, számos lelkész segédlete mellett. — *Nagy-Szombatban* apr. 28. volt a gyászmise a r. k. székesegyházban. Az egyházi szeretartást Schnell György prépost ur végezte; Mozárt requiemjének elzengésében számos műkedvelő is résztvön. Az egész város és vidéke képviselve volt e nagy nemzeti gyászünnepélyen. — *Lugoson* is megtartották a gyászünnepélyt oly nagyszerűen, a mint csak az ottani körülmények engedék. April 26-án regg-li 9 óraker megkondult minden harang, és pedig minden vallásfelekezet templomában. Jelenvoltak a g. e. püspök, a megyefőnök, törvényszéki elnök és sok tisztviselő; képviselve volt a társadalom minden rétege, nemzetiségi és valláskülönbség nélkül; a nemesség feketébe vont kardokkal, a nők is gyászba öltözve, a ezéhek képviselői fákllyakkal és rátyolozott zászlóikkal álltak körül a ravatal, melyen számtalan gyertya, mind ezüst tartókkal ragyogott. Mint a „Delejtűnek” írják, Resiczán és Oraviczán is készülnek a gyászünnepély megtartására. — *Világoson* april 28-án volt a gyászmise, melyet a

vidék legjelesb három plebánosa tartott, gyászba öltözött nagy közönség jelenlétében. — *Tokajban*, maj. 8-án, *Pécsett*, majus 12-én s így még más helyeken is még ezentul tartják meg a gyászünnepélyt. — *Déván*, apr. 26-án tartatott meg a gyászünnepély. A kaszinó testületileg volt jelen az általa tartatott szentmisén, a helybeli polgári hatóságok, a város és vidék nagyszámu közönsége a gyász külső jelvényeivel jelentek meg. A kath. templomból a reformatusokéba ment át, harang zugása mellett az egész sokaság. A gyászszertartások után Széchenyi képe a kaszinóban zöld babérfüzérral ünnepélyesen megkoszoruztatott. A kaszinó négyheti gyászt visel. — A *deési* társalkodási egylet apr. 29-iki közgyűlésében a következő határozatokat hozta: 1. a nemzet nagy halottja emlékezetére majus 3-án gyászmisét tartat; a ref. egyházban Medgyes Lajos hitszónok fog buzgó imát tartani; 2. egy hónapig gyászt visel; 3. a gróf családjához gyászfeliratot intéz; 4. újabb időbeli arcképe az egylet teremében kifüggesztetik; 5. illető helyen kieszközli, hogy a város egyik utcája Széchenyiről neveztesse el; 6. minden évben az elhunyt nagy hazafi dicsőítésére emlékbeszédet fog tartatni egyleti tagok által. — *Vértesaljáról* írják, hogy azon csapás, mely nemrég Széchenyi halála által a nemzetet érte, a nép minden rétegében viszhangra talált. A gyász átalános, s a szerartások egymást érik a falvak kised templomaiban is. — *Tabajdon* és *Felcsuthon* a két vallásfelekezeti lakosság testvéries egyetértésben róttá le a kegyelet adóját. A kis *Bodmér* is megtartotta a gyász-isteniszteletet, mely alkalommal Kölcsey „Hymnusza” és a „Szózat” is elénekeltetett. — *Deménden* (Hontmogye) apr. 20-án volt a gyásznap, midőn nemcsak az idetartozó két fiók-egyházból, hanem még a közellevő falvakból is lehetett látni érkezőket a gyászünnepélyre, úgy hogy a templom csakhamar megtelt minden vallásfelekezetűekkel. — *Szanád* helységében apr. 29-én volt a gyászmise a kath. egyházban, hol a szerbek is nagy számmal voltak képviselve. Majus 8-án a gyász-istenisztelet ismételtetett. — *Nádudfalván* (Heves) Halasy Ede, Komárommegye hajdani alispánja volt jobbágyaival egyetemben a lelkes kerületi esperes főtiszt. Zsidek András ur közbejöttével a nemzet nagy halottjéért apr. 30-án fényes gyász-istenisztelet tartatott. — *Mádoson* majus 5-én tartatott meg a gyászmise, még pedig 9 óraker a kath., 10-óraker a görög n. e. egyházban. A nyomatott meghívás e szavakkal végződik: „Jelenünk meg a mély kegyelet közálodozásánál, imádkozunk testvéri egyesületben nagy halottunk lelki üdvösségeért, s valósituk az emberiség elhunyt nagy apostolának egyesülési elvét.” — *Még Konstantinápolyban* is tartottak gyászmisét a legnagyobb magyarért majus 8-án, mint ezt azon napról kelt távsürgöny jelenté. — Nem hagyhatjuk megemlítés nélkül, hogy az izraeliták is hazánk minden vidékén dicséretes buzgalommal sietnek gyászünnepélyeket rendezni Széchenyiért. Bizonyosnak tartjuk, hogy közelebb a pesti izraeliták is meg fogják ünnepelni a nagy halott emlékét.

### Irodalom és művészet.

— (Volkman Robert), a köztünk élő jeles zeneszerző „Széchenyi István sirjánál” czim alatt nagyszerű ábrándot irt, mely legközelebb *Heckenast* G. kiadásában fog megjelenni. — Mult vasárnap e kitűnő zeneszerző tiszteletére Péter zongora-termében *Gobbi*, *Grünwald* urak s *Kuller* Cecilia és Mari kisasszonyok magánhangversenyt rendeztek, mely nagyszámu műértő közönség jelenlétében közmegeledeésre folyt le. A Kuller testvérek ügyességét több hangverseny után ismeri már a közönség, a fiatal Gobbi és Grünwald urak pedig, kik még nyilvánosan, úgy tudjuk, nem hallaták magukat, ez alkalommal fényesen igazolták ismerőiknek tehetségükhöz kötött reményeit. Játékuk nagy tetszésben és többszöri tapsban részesült. Az ünnepelt zeneköltő, kinek ez alkalommal több művét, névszerint rendkívül szép B.-moll trióját játszták, koszorúval és költeménnyel lepetett meg, melynek szerzője a szép tehetségű Kuller Cecilia k. a. (M. S.)

+ (Uj könyv.) Legközelebb ily czimú munka hagyta el a sajtót: „A magyar tudományos Akadémia 1859. dec. 19-én tartott ünnepélyes közülésének tárgyai. Tartalma: 1. A XVIII. közgyűlést megnyitó beszéd, Gr. *Dessewffy* Emlőt. 2. Az Akadémia története 1859-ben, *Toldy* Ferencztől. 3. Emlékbeszéd id. Szász Károly r. t. felett, báró *Kemény* Zsigmondtól. 4. Emlékbeszéd b. *Humboldt* Sándor l. t. felett, *Balogh* Páltól. 5. Jelentés az 1858-ban kihirdetett *Marczibányi-féle* nyelvtörténeti jutalomtétel mibenlétéről. 6. Jelentés az 1858-ban kihirdetett *Ujvári-féle* életrajzi jutalomtétel mibenlétéről. 7. Jelentés az 1858-ban kihirdetett *Nagy Károly-féle* természettudományi pályázat mibenlétéről. 8. Jelentés az 1858-ban kihirdetett *Nádasy-féle* eposi pályázatról. 9. Jentés az 1853-1858-ig megjelent philosophiai munkák legjobbjainak megjutalmazásáról. 10. Az Akadémia jutalomtétélei 1859-ben. 11. Előki zárszó. 12. A XXI. nagygyűlésen választott akadémiai tagok névsora.

+ (Debreczenből is kaptunk egy munkát), melynek czime ez: „*Delnő*.” Regény, irta *Vonliarliarsky*, magyarítá *Sárocsy* Elek. — Ugyane mű kiadó Csáthy Lajos és társa előfizetési fölhívást bocsátottak ki „*Beranger dalaira*,” fordították *Szász Károly*, *Illéssy György* és mások. Egyelőre csak az első füzetre nyitattik előfizetés, még pedig egyszerre két nyelven: az egyik lapon magyarul, a másikon francoziául. Az első füzetben kívül még háromra nyitnak aláírást a kiadók, s ezen aláírások mennyiségétől föltételezik a vállalat folytatását. Egy-egy füzet ára 50 ujkr. Az első füzet augusztus elején jelenik meg; az előfizetési pénzek július 1-ig a kiadókhöz Debreczenbe kül-

dendők. — Örömmel üdvözöljük a vállalatot, miután nem kis nyereségnek tartjuk irodalmunkra nézve, ha a külföld oly remekei, minők a halhatatlan francia költő Beranger dalai, sikerült fordításban nyelvünkre attétetnek. Ohajtjuk, hogy a vállalat érdemlett pártolásban részesüljön.

+ (Kakas Mártonnak) eddig megjelent összes prózai és verses dolgozatai közelebb szintén meg fognak jelenni Heckenast Gusztávnál. Bizonyosan jó kelete lesz az érdekes gyűjteménynek.

+ (A „Sárospataki Füzetek“) negyedik évfolyamának IV. füzeté követező tartalommal jelent meg: Közlemények a vallásbölcselet mezejéről. Peti József. — A szatmári és németi-i ref. egyházak és iskolák történetei Bartók Gábor. — Kecskeméti anyakönyvi följegyzések. Szilágyi Sándor. — Az lalkai hegy dézmájáról 1648. A. D. — A parokhiának Iványiból Rákosra translocatásáról való fejedelmi levélnek párja 1648. A. D. — Pósházi István és Almási Péter levele. Barna József. — Gróf Teleki József véleménye a budai Kánonokról Zs . . . y. — Énekügyi levelek. Ivánka Sámuel. — A miskolczi helv. főgymn. tanárai által alapított nyugdíjintézet szabályai. — Néptanítók könyvének ismertetése. — Világkrónika. (Róma, Darmstadt, Bern.)

+ (Thali Kálmán „Kárpáti kürt“) című költeményei megjelentek. A 240 lapra terjedő könyv csinosan van kiállítva, czimlapján veres és zöld betűk olvashatók. Tartalmát eredeti és fordított művek teszik. Szerző nem panaszkodhatik részvétlenségről, mert mint az előfizetők névsorából kitűnik, 1319 példányra történt előfizetés, sőt mint halljuk, a feles számmal nyomott példányok is elkelték, minélfogva szerző nemsokára második kiadást fog rendezni. Ára 1 ft.

— („Debreczeni Közlöny“-ünk is lesz.) Xántus János érdekes „Amerikai leveleink“ kiadója, s a hazai lapokban dolgozatairól is ismeretes Prépóst István egy, Debreczenben „Debreczeni Közlöny“ czime alatt kiadandó f. é. július hó elejétől hetenként kétszer megjelenendő szépirodalmi, kereskedelmi ipar-gazdasági lap kiadására mint kiadótulajdonos és felelős szerkesztő engedélyt nyert.

— (A „Nagykőrösi Naptár“ t. cz. gyűjtői) tisztelettel felkéretnek, hogy iverket f. majushó közepéig beküldeni sziveskedjenek, mindenki feljegyezvén ivére nevét és a postaállomást, hova példányait küldetni kívánja.

△ (Pályakérdés.) A gr. Károlyi-Zichy Karolina által ifjusági olvasmány, nevezeten beszélek jutalmazására ajánlott 40 aranyos pályadíjra az Akademiához beküldött 4 munka közül, a díjt a „Sziklári Ilona, történeti beszély, a török időből“ című nyerte el, melynek szerzője Vachott Sándorné.

+ (Jókai „Magyar Nábob“) című jeles regénye közelebb francia nyelven is megjelent.

— (Még folyvást előfizethető) az Engel és Mandello által kiadandó „Ifjusági könyvtár“-ra, a melyben a kiadott program szerint a családok ifju nemzedéke a legbővebb szellemi táplálékot fogja találni. Lesznek abban gyermek-mesék, büvös bájos regék, beszélyek, lesz olyan kötet is, mely a tengeri s szigetlet forró égőv alatti kalandjait, olyan is, mely nemzeti irodalmunk kitűnő virágait tartalmazandja. Míg a többi kötet a fiatal elméket a természet országaiba és e földünk népeihez el fogja vezetni, sőt velük ezen egész mindenséget beutaztatni, s végre a magyar nemzet és emberinem viszontagságait, tetteit, szenvedéseit, haladásait vagy hanyatlásait elmesélni. Az előfizetés e hónap végeig tart.

+ (Szerdahelyi) f. hó 14-re kitűzött jutalomjátékára két új vigjátékot választott. Egyik: „Hogyan lehet hirt szerezni?“ francia mű Scribetől; másik: „Hogyan lehet pénzt szerezni?“ angol vigjáték Kenneytől.

+ (Reményi Ede) Aradon april 30-án a horvát szükkölködők javára hangversenyt rendezett, melynek tiszta jövedelme 150 ft. volt.

### M i n s á g ?

+ (József nádor szobrának leleplezése), hir szerint sz. István-napig (aug. 20.) elhalasztatik, Császár ő Felsege is jelen lesz ez ünnpélyen.

+ (A tervezett Széchenyi-érem) egy itteni művész fogja készíteni, a jeles vésnök és érmész Schneider Ignác, ki épen most foglalkozik az érem mintájával. Az érem veretése különféle érezekekből Bécsben fog eszközöltetni.

+ (A Museum termei díszítésére) Abaffy-Berzeviczy Teréz Alsó-Kubinban 165 ft 70 krt, Szokolay Hermin Csokonyán (Somogy) 111 ftot és egy ezüst huzast, Khuen Angelika grófnő szül. Izdenczy bárónő Nustáron (Szlavoniában) 160 ftot, Lázár Erzsébet Orosházán (Békés) 43 ftot, Imrédy-Bittó Julia Somorján (Pozsony) 44 ftot gyűjtöttek.

— (Körlevél az első magyar általános biztosító-társaság t. cz. részvényeseihez.) Pest, apr. 23. 1860. Az első magyar általános biztosító-társaság ez évi rendes közgyűlése az alapszabályok 59. §-a szerint, felsőbb engedelemmel, jövő majus hó 26-án, szombati napon délelőtti 10 órakor, fog a társaság új-teren levő 3-ik sz. a. saját háza második emeleti terében megtartatni, melyre a t. cz. részvényesek az alapszabályok 62. és 63. §§. értelmében tisztelettel meghivatnak. E közgyűlés tárgyai lesznek: 1. Az igazgatóságnak az intézet állásáról és az 1859. évi üzlet menetéről szóló jelentése s a vizsgáló-bizottmány által átnézett zárszámadásnak előterjesztése. 2. Új választások az alapszabályok illető szakaszainak rendelkezése szerint. 3. A választmány által indítványba hozandó tárgyak fölötti tanácskozás. — Az első magyar általános biztosító-társaság választmánya.

— (Az első magyar általános biztosító-társaság) igazgatósága tudatja a közönséggel, hogy az életbiztosítást Budapestre nézve jövő majus hó 15-én megkezdendő; a vidéknek leendő megnyitását később adand értesítést.

+ (A budai kösségtanács) egyhangulag elhatározta az üdvözült Széchenyi István arczképét olajba lefestetni s azt a városháza főtermében örök

időkre felállítani. Továbbá a vízi-város azon utcáját, mely a Brunner-féle háztól a lánchidon aluli házsorhoz vezet, Széchenyi-utcának nevezte el, s a Széchenyi-émléksoborra 400 ftot szavazott. Végre elhatározta, hogy a dicsőült özvegyéhez vigasztaló levelet fog intézni.

△ (Szentpétery egyszerű, de díszes síremlékét) tisztelői april 28-án állították az elhunyt sírjára, mely is a kerepesi-ut melletti temetőben épen Lendvai sírköve mellett foglal helyet.

— (Babonáság.) V.-Hunyadmegyében Balsán egy oláh bíró éjszaka utazva, egy kékre festett kőkeresztet, mit csak annak előtte való nap állítottak volt fel, meglátva, azt kísértetnek hitte, s úgy megijedt, hogy utját elhagyva, egészen más irányban futott magán kívül, míg egy más helységbe ért, s ott elbeszélve, hogy ő, hogy járt az ördöggel, többed magával visszatért, s a keresztet megtámadva fejszékkel mind porrá törték. A bírót, kivel a szerencsétlen eset történt, jól ismerem, s az összetört keresztet szemeimmel láttam. Ugyanazon helységben, hol a keresztet ördög képében porrá törték, egy becsületes fiatal oláh nő, miután idétlen utált férjétől más uton nem tudott megválni, felakasztotta magát a helység közepén egy a házhoz közel levő almafára, s férje, és az egész helység emberei négy napig nem mertek hozzá közeledni, azon félsz következtében, hogy az ördög őrizi, míg én más faluból meg nem tudtam a dolgot, s el nem mentem, s négy sátras cigányt reá nem kényszeríttem, hogy az almafáról levágták s eltemették. (K. K.)

⊙ (Semmi sincs új a nap alatt.) A szinpad férfiai és női közül nemcsak korunkban húznak némelyek roppant jövedelmet. Már a rómaiak korában, Esop színész, ki Cicero korában élt, 12,500 arany évi jövedelmet élvezett. Esop társa, Roscius pedig, estenkint 100 aranyat kapott; tehát bevétele egy év alatt fölmehetett 30,000 aranyra!

△ (A soproni magyar színház) a mult april 11-én Széchenyinek Czenken végbe ment temetése napján zárva volt. A magyar szintársulat e kegyeletét a gr. Széchenyi család avval jutalmazá, hogy másnap Hidassi igazgatónak 500 ftot kézbesített.

△ (A halhatatlan rutság) Miss Pastrana, mint egy moszkvai lap írja, mult april hó 12-én Moszkvában szerencsétlen szülés következtében meghalt s holt gyermekével együtt Sokolon tanár az egyetem számára bebalzsamozta. És így rutsága jó nagy időre szemlélhető lesz még a kíváncsiak által.

⊙ (A Tisza) balpartján Szegedtől mintegy egy órányi távolságban át-törve északi irányában az áradat a sártótápéi töltést s most már H. M. Vársárhelyig s délnek Makóig s Feldeákig sőt Tót-Komlósig ki van téve a veszedelemnek azon nagy terület, mely 80—100,000 holdat tesz. Az utóbbi hetekben sokfélekép nyilatkozik a Tisza szabályozás czélszerűtlensége miatt az elégtelenség.

△ (Horvát-Horti új találmánya.) Horvát-Horti ismét egy találmányával lép fel, mely is egy a sebesen rohanó mozdony és az egész vonat hirtelen megállását eszközölő készülék. Vasutaknál, tudjuk, hogy a legtöbb szerencsétlenség onnét ered, mivel a rohanó vonatot még eddig nem bírják hirtelen megállítani. Ez okból valószínű, hogy e találmányt, vizsgáló figyelmükre fogják méltatni az illetők.

— (Haláloság.) A magyar és erdélyországi főt. kegyes tanítórend érdemdu kormányzója főt. és tudós Nagy Péter ur f. hó 8-án élete 71-ik évében hirtelen szélhűdés következtében meghalt. Béke hamvaira!

### A magyar Akademia palotája.

— A m. Akademia maj. 7-i ülésében következő tetemesb és érdekesb adakozások jelentettek be: Fogarasy János váltótörvsv. elnök adott a házra 100 ft, Ghyczey Samu ügyvéd a házra 100, a tőkéhez 500 ft, Soltész Albert ügyvéd a házra 50, a tőkéhez 50 ft, Lombay Imre ügyvéd a házra 100, a tőkéhez 200 ft, Medecz József pesti polgár a házra 400, a tőkéhez 600 ft, Kunig József pesti polgár a házra 300, a tőkéhez 300 ft, Bene Károly nyugalm. tanár a házra 25 ft, Bene Rudolf orvostudor a házra 25 ft, Petheő János a házra 25 ft, Kralovánzsky György ügyvéd a házra 25 ft, Róser Miklós a házra 50, a tőkéhez 50 ft, Ifj. Haader György ügyvéd a házra 50 ft, Haris Sándor a házra 30 ft, Thanhoffer Pál a házra 15, a tőkéhez 15 ft, Czigler Sándor a tőkéhez 25 ft, Bolváry Gellért a házra 30 ft, Daruváry Alajos törvsv. tanácsos a házra 25 ft, Kalauz Pál gyűjtött Zólyomgyében a házra 70, a tőkéhez 11 ft, gr. Wenckheim József adott a házra 200 ft, Pécsy József tolnai prépost gyűjtött a házra 79, a tőkéhez 91 ft, Baly Mihály esperes gyűjtött a házra 120 ft, s 3 huszast; Timáry Béla és testvérei Dettán a Bányában adtak a házra 100, a tőkéhez 400 ft, Bielek Vilmos becskereki ügyvéd a házra 50, a tőkéhez 50 ft, Rudnai Nikolics Péter a házra 150 ft, a bezdáni kereskedelmi kebelzet a házra 40 ft, a lugosi első czél a házra 25, a tőkéhez 25 ft, Becskereken adakoztak a házra 194 ft, Buziáson gyűlt a házra 67 ft, (mihez többek közt Kayser Lajos 20, Wittner Adolf 21 ft, járult); Schuh Kristóf János pozsonyi esperes gyűjtött a házra 75, a tőkéhez 20 ft, Beziből (Győrme gyében) küldtek a házra 58 ft, Balogh Péter h. superintendens gyűjtött a házra 40 ft, Schreiber Gusztáv gyűjtött Sopronyban a tőkéhez 2000 ft, gróf Széchenyi János adott a tőkéhez 5 ft, Martiny Frigyes a házra 25, a tőkéhez 25 ft, Dobossy Lajos gyűjtött H.-M.-Vársárhelyt a házra 229, a tőkéhez 123 ft, a Vasárnapi Újság szerkesztőségénél folytatólag begyűlt a házra 515 ft, 35 kr, 2 tallér, 2 egy ft, a tőkére 163 ft, 50 kr, Kosztká János gyűjtött Székelyhidon a házra 55, a tőkéhez 5 ft, Fenkl Ferencz, Buday Béla és Kelemen Gyula mérnökök adtak 30 ft, a sümegi hangverseny jövedelmzett a házra 76 ft, Mészáros Lajos gyűjtött Battonyán a házra 25 ft, Bük Zsigmond adott a házra 105, a tőkéhez 52 1/2 ft, herczeg Obrenovics Mihályné üzeletett gróf Hunyady Julia a házra 500 ft, Balogh Kálmán gyűjtött Győrött a házra 1183 ft, Paulikovics Isván gyűjtött Zágráiban a házra

224, a tőkéhez 170 ft, Valentovics József gyűjtött Sz.-Benedeken a házra 159, a tőkéhez 99 ft, Thomka Sándor és Bodnár István gyűjtötték B.-Gyarmaton a házra 245 ft, Radó Dániel gyűjtött Kaposvárt a házra 54 ft, s 5 aranyat: Faigel Pál gyűjtött Bocsonádon a házra 60, a tőkéhez 60 ft, Ghicz István gyűjtött Tatában a házra 388, a tőkéhez 135 ft, Torkos Károly gyűjtött Orosházán 107 ft, Hunkár Sándor gyűjtött Veszprém megyében a házra 40, a tőkéhez 50 ft, gr. Kollonich Miksa adott a házra 500 ft, Csarada György üdv. ügynök a házra 200 ft, Jászberényből küldtek a házra 234 ft, Jászberény városa adott a házra 1000 ft, Hegedűs Sándor gyűjtött Bicskén a házra 157, a tőkéhez 50 ft, Jóry Ferenc gyűjtött Budán a házra 724 ft, s 3 aranyat; a budai kereskedelmi testület adott a házra 300 ft, a pesti asztalos czéh a házra 147, a tőkéhez 315 ft, R. Komárom városa a házra 500 ft, Grager Gábor gyűjtött Mohácson a házra 55, a tőkéhez 23 ft, Jankovics Alajos gyűjtött Hatvanban a házra 108 ft, a Pesti Napló szerkesztőségénél gyűlt ismét a házra 469 ft, 2 darab huszas és 12 darab negyed ft, a *Vasárnapi Ujságnál* gyűlt megint a házra 514 ft, 14 arany, 1 tallér, 10 huszas, és 2 1/4 ftos, a tőkéhez 31 ft, s 1 arany; Rác Péter esperes gyűjtött a házra 264, a tőkéhez 13 ft, Ráth József pesti plébános adott a házra 6 aranyat: az Id. tanujánál gyűlt a házra 152 ft, s 2 arany; Mayer József keresk. segéd Veszprémben maga és társai nevében küldött a házra 31 ft, Nagy-Szebenből többen a házra 51 ft, gr. Miske Imre adott 2 db 100 ft, alagutrészvényt; gr. Wenckheim Károly a házra 1 db, a tőkéhez 2 db 200 ft, hitelintézeti részvényt; Ocsovszky Ferenc gyűjtött Esztergomban a házra 80 ft, 50 kr, a tőkéhez 6 ft, 50 kr, 1 aranyat s 2 tallért; Makó városa adott a házra 500, a tőkéhez 4000 ft, Soprony városa a házra 1000 ft, Moyzes István besztercebányai püspök a házra 100, a tőkéhez 100 ft, Lukács István legfőbb törvz. tanácsos a házra 100, a tőkéhez 100 ft.

— (Heti kimutatás) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a m. Akademia házra beküldött hazafiai adakozásokról:

XVI. község. Tárkány községből többen Suhann János által 22 ft, 30 kr. — Margittáról (Délbihar) Józsefnapi estélyből Tökés Zsigmond által 16 ft, (ebből a tőkére 6 ft.) — Kosdrol (Vác mellett) többen 5 ft. — Jolsváról a vékony szabó-társulat Czikornyai Dániel által 18 ft, 85 kr. — Gödöllői hely. hitv. földmivelőktől, ifjaktól s leányoktól 48 ft, 40 kr. (ebből a tőkére 24 ft, 20 kr.) — Felcsúthról Letenyey Lajos 20 ft. — Szalk-Szent-Mártonról többen Baranyás Lajos által 20 ft. — Győr-Rédéről Farkas Ferenc 10 ft, (ebből a tőkére 5 ft.) — B. Gyarmatról Stancsics Pál cs. k. hivatalnok 1 ft. — Silingyiaról (Arad) Bittó Ferenc 200 ft, (ebből a tőkére 100 ft.) — Budapesti gyógyszereszek Rubint Károly által 122 ft. — Kis-Kun-Fülöpszállásról többen Koczóh Ferenc által 32 ft, 75 kr. — Báthról (Hont) többen 50 ft. — Selmechről az evang. lyceum ifjai s néhány tanár 40 ft, és 2 darab cs. arany. — Pusztá-Ivancsáról (Fehér) többen Tóth Béni által 10 ft, 20 kr. — Összesen 621 ft, 50 kr, és 2 db. cs. arany.

Az eddigi I—XV községekkel együtt: 6372 ft, 25 kr, 52 darab arany, 7 tallér, 86 huszas, 2 negyedforintos, 1 tizes, 7 darab 20 pftos nemzeti állami kölcsönkötelezvény.

— (Részletes kimutatás) azon fentebbi adakozásokhoz, melyekhez többen járultak:

Tárkány községből 22 fto 30 krt vettünk, az adakozók nevei: Tiszt. Mikus Kilián plébános 2 ft, Veisz Ádám Vasdinnye pusztai család 2 ft, Giczei Sámuel tárkányi vendéglős 2 ft, Vlaszaty Fer. gazdatiszt 1 ft, Sulman János jegyző 1 ft, Tóth Ferenc bíró 1 ft, Kozma Máté 1 ft, Ág András 1 ft, Tóth Márton 1 ft, Magdits Imre 1 ft, Szür Mihály 1 ft, Horvát Benő 50 kr és Horvát Mihály telkes gazdák 50 kr, Mesterházi Ferenc zsellér 50 kr, Szarvas Mózes boltos 1 ft, Szarvas Ábrahám boltos 1 ft, Spilman Ferenc házaló 50 kr, Kalmár István telkes gazda 1 ft, Szabó Sámuel telkes gazda 1 ft, Bognár István éji-ór 30 kr, Németh Mihály 1 ft, Nagy Antal 30 kr és Zsebő Péter telkes gazdák 50 kr, Lengyel Péter zsellér 20 kr.

Délbiharmegyei Margitta városában József nap estvéjén Tökés József urnál többen barátságosan időzvéns s a haza javáért is poharakat üritvén, ez alkalommal a m. Akademia tőkéjére s palotájára 16, a Kazinczy-alapítvány és család javára 11, összesen 27 fto adakoztak a következők:

Tökés József 4 ft, Sass Károly 1 ft, Molnár Sándor 1 ft, Baróthy József 4 ft, Sós Albert 50 kr, Sós Albertné 50 kr, Baróthy Sámuel 4 ft, Bakay Károly 1 ft, Bereczky István 1 ft, Tökés Zsigmond 3 ft, Kemény Lajos 1 ft, Dobó Miklós 1 ft, ifj. Tóth Lajos 1 ft, Puskás Sándor 1 ft, G. Nagy István 1 ft, Tökés Elek 50 kr, Bereczky Lajos 50 kr.

Kosdrol (Vác mellett) 5 ft, küldetett be, melyhez járultak:

Vibirál János 1 ft, Mojzes Károly 40 kr, Smidt Mihály 30 kr, Vaigl András 20 kr, Rempert János 20 kr, Teknyós Sándor 10 kr, Herédy János 10 kr, Krebsz János 10 kr, Horka Mihály 40 kr, Márfly Lázár 2 ft 20 kr.

Jolsváról a „vékony szabó-társulat s tagjai“-tól 18 ft, 85 krt vettünk, következő névjegyzékkel:

Szabó-társulat 5 ft, Társulatunk vendége: Madarász Pál 5 ft 15 kr, Czikornyay Dániel 60 kr, Benkár András 60 kr, Benkár János 1 ft, Bazilidesz Sámuel 55 kr, Mistirra György 99 kr, Szudy János 20 kr, Jankovics Márton 50 kr, Krnás Mihály 50 kr, Bodnár Ferenc 50 kr, Mistina József 50 kr, Kristófi János 40 kr, Soltész Ferenc 40 kr, Miller Lajos 30 kr, Ludvig Károly 30 kr, Ludvig Imre 30 kr, Komiathy József 30 kr, Kontzár és Blazsovsky 76 kr.

Gödöllőről, ottani földmivesektől, az ifjak és leányok külön 4 ftnyi adakozásával együtt 48 ft, 40 krt kaptunk, az adakozók nevei nem közöltettek velünk.

Szalk-Szent-Márton községében a m. Akademia palotájára 20 fto, Kazinczy emlékére 9 ft, 51 krt, a Ráday-féle könyvtár megvételére 15, összesen 44 fto 51 krt vettünk, melyhez járultak főleg a következők:

Nt. Szalós Mihály ref. lelkész 6 ft, Baranyás Lajos segédlelkész 3 ft, Hanny Endre számtartó 5 ft, Kucsersa József jegyző 2 ft, Fodor Pál isk. rektor 1 ft, Szel Sándor segéd-tanító 50 kr, Farkas Pál Vadason 5 ft, Bayer-Szalok 2 ft, Páuer Antal 1 ft, Langhof Károly Csabanyon 50 kr, Dézsi Péter községi bíró 1 ft, Geszler Károly Vadason 1 ft, K.

Kovács Lajos 1 ft, özv. Dékány Istvánné 1 ft, Kovács Péter 1 ft, S. Szabó István 80 kr, Gulyás István szabómester 50 kr, Buránszki Mihály 30 kr, Cs. Cseh János 30 kr, Takács János kisbíró 30 kr, Szekulesz Márton izraelita 40 kr, Steller Lajos 20 kr, Cseh András hadnagy 30 kr, Lukács János 30 kr, Takács Pál 20 kr, Szalai Péter 20 kr, Simon Ferenc 20 kr, Takács Péter 20 kr, Dékány Péter 20 kr, Gyenes Gábor 20 kr, B. Nagy Pét. 20 kr, Balogh Zsigmond 20 kr., Koroknai József 20 kr, Bebők Lukács 25 kr, Szabó József cipész 30 kr, G. Gyenes József 20 kr, Lukács József 10 kr, Nagy Gergely 10 kr, Váli Péter 10 kr, Zöldi István 10 kr, Szeller Sámuel 10 kr, Hajma István 10 ft, Pandur Péter 12 kr, Tóth Sándor 10 kr, Narancsik Mihály 10 kr, Szalai Péter 10 kr, Balázs Péter 10 kr, Jakos Gergely 10 kr, Balla József 10 kr, Dékány István 10 kr, Mészáros József 10 kr, Horváth András 10 kr, Sümegi János 10 kr, Bátor Pál 10 kr, Horváth Gábor 10 kr, Váli Gábor 10 kr, P. Kovács István 15 kr, Kerek Mihály 10 kr, Matics János 10 kr, S. Szabó Gábor 15 kr, K. Nagy András 10 kr, C. Horváth István 10 kr, ifja Sümegi Mihály 10 kr, G. Balogh János 10 kr, Majsi József 10 kr, F. Horvát Mihály 10 kr, B. Kovács Mihály 10 kr, ör. Balla János 10 kr, Izsák István 10 kr, K. Kovács Sándor 10 kr, Ecsler Mózes 10 kr, Stein Ábrahám 10 kr, Fleisz Mátyás 10 kr, Graf Sigmund 10 kr, Kenesei István 10 kr, P. Kovács János 10 kr, Váli János 10 kr, Horváth Sándor 10 kr, K. Horváth Istv. 10 kr, Cs. Tóth József 10 kr, Márton János 10 kr, S. Szabó Lajos 10 kr, Czebei István 10 kr, özv. Hegedűs Andrásné 10 kr, Czuczor Gergely 10 kr, Kenesei Péter 10 kr, ör. Kiss János 10 kr, b. Nagy Andrásné 10 kr, Nagy Jánosné 10 kr, K. Takács János 10 kr, Szegények állérei összesen 2 ft 4 kr.

A budapesti gyógyszerész-segédék sem maradtak hátra s 122 fto küldének be, a mi következőktől gyűlt be:

Rubint Károly 5 ft, Krengel Imre 5 ft, Knauf Károly 5 ft, Pécits József 2 ft, Szalgaháry József 2 ft, Szabó Lajos 2 ft, Demcsa Szilárd 2 ft, Kekessy Imre 1 ft, Elszánt János 2 ft, Balogh István 2 ft, Bene Lajos 2 ft, Pecher János 7 ft, Zoffmann Kár. 5 ft, Urbán József 5 ft, Schedy Sándor 1 ft, Malatinszky Sánd. 5 ft, Teszák Gyula 2 ft, Dvones Miklós 1 ft, Szilágyi György 2 ft, Hartl József 1 ft, Haas István 1 ft, N. N. 2 ft, Csermák Sánd. 2 ft, Fuhrmann István 1 ft, Laky Nándor 1 ft, Pekker Ágoston 1 ft, Fabricius Károly 2 ft, Czapeky János 1 ft, Mikitovits Ferenc 2 ft, Baranyi István 2 ft, Borsai Ferenc 1 ft, Hideg Kálmán 2 ft, Sz. M. 1 ft, Pawlikowszky Nézi 3 ft, Fácánai Armin 5 ft, Schnobl József 2 ft, Mokry Ferenc 2 ft, Körmeny László 5 ft, Plachner Titus 2 ft, Rosenberg Lajos 1 ft, Molnár János 2 ft, Mátyai János 5 ft, Höszl N. 2 ft, Hoser Ferenc 1 ft, Kruccay István 1 ft, Borza Jenő 1 ft, Balogh Samu 1 ft, Müller János 1 ft, Balló Lajos 2 ft, Smolka Lajos 2 ft, Vavrik Gusztáv 1 ft, Wimmerth Károly 1 ft, Gutvill Gedeon 1 ft, Beszterczy István 1 ft, Lengyel Samu 2 ft.

Kis-Kun-Fülöpszállásról 32 ft, 75 kr, gyűlt be, az egyes adakozók:

Koczóh Ferenc 2 ft 10 kr, Bankós István 2 ft, Szondi János 2 ft, Besneyi Károly 1 ft, Pethő Ambró 1 ft, Pethő Ambróné 1 ft, Lángos Józsefné 1 ft, Benedek Juliánna 1 ft, Sárközy Sándor 1 ft, Bakó Eszter 5 ft, Németh Sándorné 1 ft, Turi Istvánné 1 ft, Varga László 50 kr, Vida Ferenc 50 kr, Látos József 10 kr, Bodohegyi István 20 kr, Bankós Zsigmond 1 ft, Nagy Károlyné 2 ft, Szabó Benjámin 1 ft, Nagy Gergely 30 kr, Szalai Lajos 15 kr, Szappanos Imre 1 ft, Szentpéteri Imre 50 kr, Tóth Károly 1 ft, Nyikos Péterné 1 ft, Csizmadi Ferenc 40 kr, Nagy János 50 kr, Keckeméti Gábor 30 kr, Nagy Imréné 1 ft, Gróf Salamon 50 kr, Kozáry Gáborné 1 ft, Kozáry Lajos 50 kr, Gubaesi János 20 kr.

Selmechről, honnan már máskor is küldének becses adományokat, ujlag 40 fto és 2 db. aranyat kaptunk, még pedig ezuttal az ottani evang. lyceum néhány lelkes tanára és a tanuló ifjak részéről. Az utóbbiak adakozásának becsét neveli azon körülmény, hogy nem abból veték fillérüket a köz czélok perselyébe, a mivel bővölködnek, hanem többnyire szerény anyagi viszonyok között élvén, — odaadák mindenüket, a mivel épen birtak. Az adakozók nevei:

Breznik János igazgató-tanár 6 ft 90 kr, Csömöz Miklós tanár 1 db arany, Scholz Vilmos tanár 1 db arany, Teszár László 1 ft, Plattthy 2 ft, Martinyi E. 50 kr, Schneider Gy. 50 kr, Bellus János 50 kr, Meskó Lajos 50 kr, Buskovszky 50 kr, Kovács 1 ft, Eördögh A. 1 ft, Melczér Kálm. 50 kr, Mihálkó Vil. 30 kr, Bende Andor 50 kr, Valaki 53 kr, Csepésznyi István 50 kr, Gruy Ede 50 kr, Gaál Mihály 50 kr, Maszdis Gusztáv 1 ft, Nándory Kálmán 40 kr, Schulek Armin 40 kr, Radvánszky Andor 1 ft, Balás Árpád 1 ft, Boucz Károly 50 kr, Cervia Aurél 30 kr, Fábry Károly 1 ft, Heinecz Frigyes 1 ft, Kenyo József 1 ft, Lányi Adolf 30 kr, Martinek István 30 kr, Maróthy Lajos 30 kr, Margócsy György 30 kr, Pittner Sámuel 10 kr, Fretska Lajos 40 kr, Tartsányi Gyula 1 ft, Polner Lajos 50 kr, Záhureczky Imre 60 kr, Timkó János 40 kr, Berthan Pál 30 kr, Budinszky Mik. 20 kr, Csarejs György 50 kr, Drottner Pál 40 kr, Garesik Béla 30 kr, Gaál Jenő 50 kr, Honóczy Géza 30 kr, Kanka János 20 kr, Kachelmann Gáspár 20 kr, Linder Károly 30 kr, Mazúr Benjámin 30 kr, Moezs Géza 30 kr, Molitóriusz János 30 kr, Breznik József 50 kr, Molitóriusz János 40 kr, Plachy Bertalan 1 ft, Roth Gusztáv 30 kr, Riesz Károly 30 kr, Schindler József 30 kr, Szeberinyi István 50 kr, Thomka Gyula 1 ft, Thuránszky Zoltán 30 kr, Sallay Gyula 15 kr, Uhrinyi Lajos 50 kr, Záhureczky Lajos 30 kr, Medveczky Sámuel 30 kr, Berthan János 20 kr, Drosyna Vilmos 30 kr.

Báthon (Hont) egy diszes gyülekezet azzal fejezte be a Széchenyigyászünnepelet, hogy nemzeti köz czélra, az Akademia palotájára áldoztak. Az innen beküldött 50 ftohoz járultak:

Sántha Ágoston plébános 7 ft, Verebély Ferdinánd 5 ft, Zalay Ferenc 2 ft, Hajdu, Albert 7 ft, Hajdu János 2 ft, Hajdu Béla 1 ft, Gruber Antal 1 ft, Zsilky Ignác 3 ft, Kremmer János 2 ft, Richter Gergely 1 ft, Galléry Zsigmond 1 ft, Gelléry Emil 1 ft, Verebély Apollonia 2 ft, Verebély Karolina 2 ft, Hajdu Mária 1 ft, Hajdu Franciska 2 ft, Csernyánszky Julianna 2 ft, Kremmer Anna 1 ft, Gruber Mária 1 ft, Huszár Kornélia 1 ft, Csernyánszky Karolina 1 ft, Daba Berta 1 ft, Zsilky Mária 2 ft, Koncsek Johanna 1 ft.

### Hazafiai adakozások.

A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a mult héten beküldött s az illető helyeken átadott összegek:

I. Széchenyi emléksobrára: Dobsina városból többen Dobay Vilmos által 52 ft, 52 kr. (A kisérő levelet lásd fentebb a „Széchenyigyászünnepelek“ rovata alatt.)

II. Kazinczy-alapítványra: Margittáról Józsefnapi estélyből többen 11 ft.

Szalk-Sz.-Mártonból többen 29 ft, 51 kr. (Az egyes adakozók neveit lásd az Akademiára adakozók „Részletes kimutatása“ között.) — A Kazinczy-alapítványra és szoborra eddig begyűlt e lapoknál 1700 ft, 73 kr., 13 darab arany, 15 huszas.

III. A Ráday-féle-könyvtár megvételére: Szalk-Sz.-Mártonból többen 15 ft. (Lásd fentebb).

**Színházi napló.**

**Péntek**, majus 4. Másodsor: „*A titkos iratok.*“ Eredeti dráma 5 felv. Irta *Szigligeti.* — A 100 arannyal jutalmazott darab ezuttal sem birt nagyobb hatást előidézni, pedig tagadhatlanul vannak érdemei, s azonfelül a szereplők is mindnyájan derekasan forgatták magukat; játsztak benne: Feleki, Jókainé, Lendvai, Rónai, Szerdahelyi, Szilágyi Sándor, Tóth József, kik a tapsokat bőven megérdemelték.

**Szombat**, majus 5. *Irré Hektor* ur, a nápolyi királyi, a milanoi scala-és a lisaboni S. Carlo-színházak első tenoristájának első föllépteül: „*Lammermoori Lucia.*“ Opera 3 felv. *Donizettitől.* A hosszú czimü vendégművész köztetszést aratott. Hangja szép, terjedelmes és hajlékony; lágy szerelmi ömlengésekre épen úgy alkalmas, mint indulatos kifakadásokra. Hiszszük, hogy újabb fölléptekor még jobban megkedveli a közönség.

**Vasárnap**, majus 6. „*Dalos Pista.*“ Eredeti népszimű 3 felv. Irta *Szigligeti.*

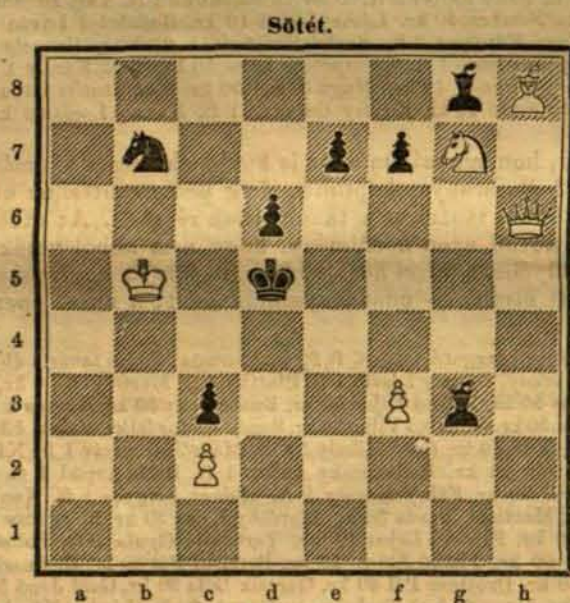
**Hétfő**, majus 7. *Jókainé* javára: „*A szigetvári vértanúk.*“ Eredeti szomorujáték 4 felv. Irta *Jókai Mór.* A jutalmazott jeles művésznőt kiléptekor zajos tapsviharral fogadta a nagyszámmal egybegyűlt közönség; később pedig, midőn a magyar czimerrel megjelent, egy díszes nagy koszorút röpitettek felé, melynek széles nemzeti szalagján e szavak voltak olvashatók: „Az egyetemi ifjuság 1860. maj. 7-én.“ *Jókainé* a szép költői darabot játéka-és szavaltával még szebbé, még költőibbé varázsolta. *Jurancs Lőrincz* neje ezuttal *Prielle Kornélia* helyett *Munkácsy-F.*-né volt; e változás előnyére vált a szerepnek. *Feleki*, *Lendvai*, *Tóth József* jelesen játsztak; *Bognár Vilma* kedvesen énekelt. A szerzőt kihitták.

**Kedd**, majus 8. „*Robert és Bertrám.*“ Ballet-bohózat 2 felv. 5 képb. *Szerda*, majus 9. *Egressy Gábor* föllépteül, először: „*A Kendyek.*“ Eredeti történeti szomorujáték 5 felv. Irta *P. Szatmáry Károly.*

**Csütörtök**, majus 10. „*Portici néma.*“ Opera 5 felv. Zenéje *Aubertől.*

**SAKKJÁTÉK.**

19-ik sz. feladvány. — *Báró Meszéna Istvántól* (Lessen.)



Világos indul s 3-ik lépésre matot mond.

A 13. sz. feladvány megfejtése. A 14. sz. feladvány megfejtése.

- (B. Meszéna Istvántól.)  
**Világos.** 1) Hb3 — a5† . . . . Hc4 — a5;  
 2) Fd1 — a4† . . . . Kc6 — d5;  
 3) Ba3 — d3† . . . . e4 — d3;  
 4) e2 — e4 †
- (Csereanyás Istvántól.)  
**Világos.** 1) Fb4 — d6† . . . . Hc4 — d6;  
 2) He8 — e7 . . . . Lépní kell.  
 4) Egyik H †

**A 13. sz. feladványt helyesen fejtették meg. Osgyánban:** Polgár Károly. — *Nánáson:* Oláh Miklós. — *Vesekényen:* Szalgári Ernő. — *Janosiban:* Keszler István. — *Léván:* Ráfael. — *Vessprémben:* Fulöp József. — *Keszihőczon:* D. P. — *Rédén:* Farkas Ferencz. — *M.-Vásárhelyen:* Dósa Gábor. — *Andrásfalván:* Majláth Béla. — *Csegléden:* Reisinger Imre. — *Ó-Kanissán:* Az olvasóegylet. — *Parabuliban:* Rothfeld József. — *T.-Füreden:* Nánásy Gyula. — *Pesten:* Cselkó György. — *K.-Turon:* Ruttkay Mór. — *S.-Patakon:* Szivos Mihály. — *Lökuton:* Kovács L. — *Kecskeméten:* Keller Lajos. — *T.-Sz.-Miklóson:* Frankl A. — *Bécsben:* Szily Kálmán.

**A 14. sz. feladványt helyesen fejtették meg. Lessen:** báró Meszéna István. — *Osgyánban:* Polgár Károly. — *Nánáson:* Oláh Miklós. — *Janosiban:* Keszler István. — *Léván:* Ráfael. — *Vessprémben:* Fulöp József. — *Keszihőczon:* D. P. — *Rédén:* Farkas Ferencz. — *M.-Vásárhelyen:* Dósa Gábor. — *Andrásfalván:* Majláth Béla. — *Csegléden:* Reisinger Imre. — *Az ó-kanissai olvasó-gylet.* — *Parabuliban:* Rothfeld J. — *Mooron:* Radványer W. — *T.-Füreden:* Nánásy Gyula. — *Pesten:* Cselkó György. — *K.-Turon:* Ruttkay Mór. — *S.-Patakon:* Szivos Mihály. — *Lökuton:* Kovács L. — *Kecskeméten:* Keller Lajos. — *T.-Sz.-Miklóson:* Frankl A. — *Bécsben:* Szily Kálmán.

**Rövid értesítések. Kertvessző:** K. B. A feladványoknál mindig Világos indul. Rend tekintetéből így alapította ezt meg az általános szokás. A küldött feladvány kezdetnek jó: de hiszszük, hogy öntől később jobbakat is kapunk. — *Csegléd:* Reisinger Imre. On legbuzgóbb sakk-barátaink egyike, s hogy ön neve a 9. és 10. sz. feladv. megfejtői kö-

zöl mégis kimaradt. azt csak a levelnek elkésése okozta. — *Réde:* F. F. Az ön által említett feladványok hibátlanok. A 12. sz. f. megoldása jó, de egy kicsit elkésett. — *N.-Várad.* Vándor. Ön 12. sz. feladványunkat helyesen fejtette meg. — *Pest:* Gr. F. B. Az első levél elveszett, ezt a másodikat is másod kézből vettük, pesti német kollegánk szivességéből. Ki kell jelentenünk, hogy nevünk „Vasárnapi Ujág“ és nem „Sonntags-Zeitung“ (ez említett német kollegánk neve) Továbbá ámbár mindenféle nyelven irt levelet elfogadunk és olvasunk, de a V. U. „diplomatikus nyelve“ a magyar. A beküldött megfejtések különben hibátlanok.

**Szerkesztői mondanivaló.**

5091. **Felcsúth.** L. L. Az akadémiai adakozások mai számunkban közölték beti kimutatásában teljesítettük ön kívánságát.

5092. **Edes hazám . . .** Jóni fog, ha jóni — lehet.  
 5093. **Selmecz.** B. J. Igen köszönjük a figyelmeztetést. Kérésünkkel meg fogjuk látogatni K. J. urat, s rajzaink jegyzéke megküldésével előadandjuk ohajtásunkat.

5094. **Turkeve.** H. J. A régi pénzdarabot át fogjuk adni s az eredményről tudósítandjuk önt.

5095. **Kovácsnai dal.** Hova gondol ön, az ég szerelmére! Oda meri írni a neve alá e szót: „költő!“ — Ily zagyvalékot, ily formátlan, versbe szedett szörnyet még nem látunk, mióta leveleket kapunk s válaszokat küldünk. Tréfának megjárna, de fájdalom, úgy sejtjük, hogy önben komoly ez a verselési betegség, mert igéri, hogy „még nagyobb munkákkal is szolgálni fog“ Elfogadja ön a jó tanácsot? Hagyja el ezt a pályát, melyre nincs semmi hivatása, s lépjen azonnal oly térre, mely hasznosabb lesz önnek, s tehetségének inkább megfelel. Egyszer még áldani fogja ezt az 5095ik „Szerkesztői mondanivalót.“

5096. **A ötlen ifju s nős ember.** Emelkedés nélküli prózai gondolatok. Kár volt azokra a rozsrímekre szelni.

5097. **Eperjes.** T. M. Tarde venientibus . . . . .  
 Hanem azért: ad revidere!

5098. **Sz.-Fehérvár.** Szomor . . . A tudósítást megelőzte egy másik. A többiből följegyezzük azt, hogy Szuck András tárogatója ott sem felelt meg az e hangszer iránt táplált nagyszerű várakozásoknak.

**Nyílt tér. \*)**

**Bene István felhatalmazott ügynök s tudakozó-intézet tulajdonosa Bécsben** köszönetet mond a t. cz. magyar közönségnek az évek óta iránta tanusított bizodalomért s midőn azt továbbra is kikérni bátorodik, egyszersmind van szerencséje jelenteni, hogy tudakozó-intézetét s ügyleti irodáját majus eleje óta eddigi külvárosi szállásából

*Bécs belvárosi Dorothea-utczába 1107. szám alatti házba* (Leibnifrost nagykereskedő boltjába) tette át.

Az iroda e szerint a biradalmi főváros központjába tétetvén át, e körülmény is a t. cz. közönség kényelmére fog szolgálni.

Az intézet, melylyel folyvást magyar nyelven történhetik a levelezés, jövőre is mindennemű ügylet gyors és pontos elintézését igéri. A gazdaközönség előnyére mindennemű gazdasági gépeket és eszközöket részenkénti lefizetésre megszerez, nagyobb vagy kisebb pénzkölcsönöket kieszközöl; továbbá körébe tartozik mindennemű adás-vevés, haszonbérbe adás; építkezési tervek, költségvetések és rajzok, gépek készttetése; ipar, gazdasági s kereskedési viszonyok iránti felvilágosítások; távirati sürgönyök elküldése; mindenféle iratok, folyamodványok elkészítése, fordítása, másolása; gazdatisztek, iparsegédék, kereskedelmi ügynökök, gyakornokok, nevelők, nyelv- és zene-mesterek, szolgák, cselédek stb. szerzése, felfogadása; tőkék s értékpapírok vétele, váltók eladása, biztosítási ügyek stb. stb. Legyen szabad a tudakozó-intézet fentebbi munkakörére, a megbízások pontos, gyors és jutányos teljesítésének ígérete mellett, ezuttal is ismételve felhívni a t. cz. magyar közönség nagybecsű figyelmét. Bécs, majus 3. 1860. — *Bene István*, magán ügyleti irodája (a fent kitett czim alatt).

\*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

**HETI NAP TÁR.**

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-kelet   nyug.		Izraelit. naptár	Hold-kelet   nyug.		
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.	
Majus			Majus (ó)					
13 Vasár.	G 5 Szervác	G 5 Szer.	1 B	4 27	7 25	21	1 16	11 16
14 Hétfő	Keresztjári napok	Justa. C.	2 N. Athán.	4 27	7 25	22	1 33	1 1
15 Kedd		Zsófia	3 Tim Laur	4 25	7 27	23 Bjt Ga-	1 48	2 4
16 Szerda	János	4 Pelagia v.	4 24	7 28	24 (za m.)	1 57	3 10	
17 Csütört	Aldozó es.	Ubald	5 Irene	4 23	7 29	25	2 4	4 18
18 Péntek	Venancz Fel.	Theodot.	6 Jób	4 23	7 31	26	2 40	5 27
19 Szomb.	Ivó. Coelest.	Ivó	7 † Feltalál.	4 21	7 31	27 S. 5 P.	3 3	6 38

Holdnegyed : ☾ Utolsó negyed 12-én esti 8 óra 32 perczkor.

**TARTALOM.**

Gróf Cavour (arczép). — Ossiani árnyak. Medgyes Lajos. — Széchenyi arczépe Papp Miklós. — Fehérhegy-égi utiképek (vége képpel). — Washington szobrának leleplezése Washington városban (képpel). — **Tarház:** Zenészeti levelek: Válasz Mosonyi Mihálynak. — Széchenyi-gyűzünneppelyek. Irodalom és művészet. Mi újság? A magyar Akadémia palotája. Hazafiúi adakozások. Színházi napló Sakkjáték. Szerkesztői mondanivaló. Nyílt tér. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert** (lak. uri-utca 12. sz.)